

2020-06-02

B E S L U T

Exceed Capital Sverige AB
genom styrelsens ordförande
Kungsgatan 62
111 22 Stockholm

FI Dnr 19-10203
Delgivning nr 1

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Återkallelse av tillstånd

Finansinspektionens beslut (att meddelas den 2 juni 2020 kl. 12.00)

1. Finansinspektionen återkallar Exceed Capital Sverige AB:s (556550-3116) samtliga tillstånd att driva värdepappersrörelse och tillstånd för sidotjänster. Tillstånden avser:
 - a) mottagande och vidarebefordran av order i fråga om ett eller flera finansiella instrument,
 - b) utförande av order på kunders uppdrag,
 - c) handel för egen räkning,
 - d) portföljförvaltning,
 - e) investeringsrådgivning,
 - f) placering av finansiella instrument utan fast åtagande,
 - g) förvaring av finansiella instrument för kunders räkning och mottagande av medel med redovisningsskyldighet, dock inte tillhandahållande eller förande av värdepapperskonton på högsta nivå (central kontoföringstjänst),
 - h) rådgivning till företag om kapitalstruktur, företagsstrategi och liknande frågor samt rådgivning och utförande av tjänster vid fusioner och företagsuppköp
 - i) utförande av valutatjänster om dessa har samband med investeringstjänster, och
 - j) utförande av tjänster i samband med garantigivning avseende finansiella instrument.

(25 kap. 1 § lagen [2007:528] om värdepappersmarknaden)

2. Finansinspektionen återkallar Exceed Capital Sverige AB:s samtliga tillstånd att driva försäkringsdistribution.

(9 kap. 1 § lagen [2018:1219] om försäkringsdistribution)

3. Finansinspektionen återkallar Exceed Capital Sverige AB:s tillstånd att registreras som förvaltare av fondandelar.

(4 kap. 12 § tredje stycket lagen [2004:46] om värdepappersfonder och 12 kap. 5 § lagen [2013:561] om förvaltare av alternativa investeringsfonder)

4. Finansinspektionen beslutar att rörelsen ska vara avvecklad senast den 2 september 2020 och att avvecklingen ska ske enligt de förutsättningar som anges i bilaga 1. Exceed Capital Sverige AB ska senast den 16 juni 2020 lämna en redogörelse till Finansinspektionen för hur avvecklingen kommer att hanteras.

Exceed Capital Sverige AB ska senast den 2 september 2020 komma in till Finansinspektionen med uppgift om att rörelsen har avvecklats. Uppgiften ska vara bekräftad av företagets revisor.

(25 kap. 6 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden)

5. Finansinspektionens beslut enligt ovan gäller omedelbart.

(26 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden, 10 kap. 1 § lagen om försäkringsdistribution, 14 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder och 16 kap. 1 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder)

Hur man överklagar, *se bilaga 2.*

Sammanfattning

Exceed Capital Sverige AB (Exceed eller företaget) är ett värdepappersbolag med tillstånd att bland annat driva värdepappersrörelse enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV).

Finansinspektionen har undersökt om företaget har åtgärdat de brister avseende skydd av finansiella instrument och medel som tillhör kunder som ledde till ett beslut om varning och sanktionsavgift av Finansinspektionen i november 2017. Finansinspektionens utredning visar att Exceed fortsatt har brister i sin hantering av kunders medel.

Vidare har Finansinspektionen undersökt företagets och företagets anknutna ombuds tillämpning av vissa bestämmelser som är upprättade för att skydda den som investerar i finansiella produkter. Utredningen visar i denna del att Exceed på ett systematiskt och genomgående sätt brister i sin plikt att visa omsorg om företagets kunder. De brister som avses är kopplade till specifika krav som gäller för värdepappersföretag när det gäller information till kunder, produktstyrningsarrangemang, tredjepartsersättningar, lämplighetsbedömningar och lämplighetsförklaringar. Dessa brister har varit hänförliga både till den

verksamhet som företaget har drivit direkt och den verksamhet som företaget har drivit genom anknutna ombud, där företaget har ett lika stort ansvar.

Finansinspektionen bedömer att de flesta av bristerna beror på att otillräcklig intern styrning och kontroll genomsyrar verksamheten. Styrelsen har inte efterfrågat information eller kontroller för att säkerställa att reglerna efterlevs och har inte heller vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att avhjälpa bristerna. Det har även framkommit att funktionen för regelefterlevnad och funktionen för riskkontroll har gjort ytterst lite för att kontrollera om de krav som ställs på investeringsrådgivningen är uppfyllda.

Exceed har vidare försvårat Finansinspektionens tillsyn, dels genom att undanhålla material från Finansinspektionen inom ramen för denna undersökning, dels genom att inte anmäla de uppdragsavtal som företaget har ingått om företagets funktion för riskhantering.

Finansinspektionen bedömer att Exceed på nytt har begått en rad allvarliga överträdelser och att Exceed genom överträdelserna visar att företaget saknar förmåga att följa grundläggande regler som är uppställda för att skydda de kunder som anlitar företaget. Finansinspektionens sammantagna bedömning är att det inte finns utrymme för att återigen besluta om en varning, utan att det enda som kan komma i fråga är en återkallelse av företagets tillstånd.

Eftersom företagets nuvarande och presumtiva kunder kan drabbas negativt om verksamheten tillåts fortsätta, ska beslutet gälla omedelbart.

Innehåll

Återkallelse av tillstånd.....	1
Finansinspektionens beslut (att meddelas den 2 juni 2020 kl. 12.00).....	1
1 Bakgrund	6
1.1 Företaget och dess verksamhet.....	6
1.2 Tidigare ingripande mot Exceed	6
1.3 Ärendet	6
2 Tillämpliga bestämmelser	7
3 Finansinspektionens bedömning	8
3.1 Skydd av medel som tillhör kunder.....	8
3.2 Brister i Exceeds omsorg om sina kunder.....	10
3.2.1 Information till kunder	10
Felaktig förhandsinformation om arrangörsarvode.....	10
Felaktig förhandsinformation om courtage	12
3.2.2 Produktstyrning	13
Kundernas mål är otillräckligt preciserade.....	14
Otillräcklig precisering av målgruppernas ekonomiska situation	15
Otillräcklig precisering av målgruppernas kunskapsnivå och praktiska erfarenhet.....	16
Otillräcklig dokumentation av försäljningar till kunder utanför den fastställda målgruppen.....	16
Rapporteringen till styrelsen är bristfällig.....	18
Bristande övervakning från styrelsen över företagets produktstyrningsarrangemang.....	18
3.2.3 Ersättningar till eller från tredje part	19
Tredjepartsersättningar enligt regelverket för värdepappersrörelse.....	19
Tredjepartsersättningar enligt regelverket för försäkringsdistribution.....	21
3.2.4 Lämplighetsbedömning och lämplighetsförklaring	23
Exceed brister i sin prövning av kundernas kunskap och risktolerans.....	23
Det saknas fullständiga lämplighetsförklaringar.....	25
3.2.5 Sammanfattande bedömning rörande Exceeds omsorg om sina kunder	27
3.3 Intern styrning och kontroll.....	27
Funktionen för regelefterlevnad	27
Funktionen för riskhantering.....	29
3.4 Styrelsens ansvar	30

3.5 Försvårande av tillsyn	32
Rapporter från extern revisor	32
Anmälan av uppdragsavtal	33
4 Finansinspektionens överväganden om ingripande.....	34
4.1 Tillämpliga bestämmelser	34
4.2 Exceeds yttrande	35
4.3 Bedömning av överträdelserna.....	35
4.4 Val av ingripande	36
4.5 Avveckling efter återkallelse av tillstånd	39
<i>Avvecklingsplan, bilaga 1</i>	<i>42</i>
<i>Hur man överklagar, bilaga 2.....</i>	<i>43</i>
<i>Tillämpliga bestämmelser, bilaga 3</i>	<i>44</i>

1 Bakgrund

1.1 Företaget och dess verksamhet

Exceed Capital Sverige AB (Exceed eller företaget) är ett värdepappersbolag med tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV). Företaget har även tillstånd att driva försäkringsdistribution enligt lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution (LFD) samt tillstånd att registreras som förvaltare av fondandelar enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder och lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

Enligt företagens årsredovisning för räkenskapsåret 2018 var företagens omsättning då ca 83 miljoner kronor, balansomslutningen ca 55 miljoner kronor och medelantalet anställda 42 personer. Företaget har ca 10 000 kunder. De flesta kunderna är konsumenter och andra icke-professionella aktörer. Under undersökningsperioden, som omfattar den 1 januari 2018 till den 31 maj 2019, hade företaget två anknutna ombud. Avtalet med ett av dessa ombud har numera upphört.

Exceeds huvudsakliga verksamhet är investeringsrådgivning. I samband med investeringsrådgivningen tillhandahåller företaget depåttjänster, vilket innebär att det förvarar finansiella instrument för kunders räkning och tar emot medel med redovisningsskyldighet. Majoriteten av de finansiella instrument som företaget distribuerar är komplexa produkter med hög risk, exempelvis så kallade kreditcertifikat och hävstångscertifikat.

1.2 Tidigare ingripande mot Exceed

Finansinspektionen inledde i januari 2017 en undersökning av Exceed (FI Dnr 17-134). Undersökningen avsåg bland annat hur företaget uppfyllde reglerna om skydd av finansiella instrument och medel som tillhörde kunder. I sitt beslut den 14 november 2017 fann Finansinspektionen att Exceed inte hade haft sådana rutiner som regelverket kräver för att skydda kunders medel. Finansinspektionen gav Exceed en varning och beslutade att företaget skulle betala en sanktionsavgift på 3 500 000 kronor.

1.3 Ärendet

I maj 2019 inledde Finansinspektionen en ny undersökning av Exceed. Ett av syftena med undersökningen var att kontrollera om företaget hade åtgärdat bristerna i hanteringen av kunders medel och i den interna styrningen och kontrollen som föranledde sanktionsbeslutet i november 2017.

Finansinspektionen hade även mottagit åtskilliga klagomål avseende Exceeds investeringsrådgivning, särskilt den rådgivning som utförts genom ett av de anknutna ombuden. Undersökningen avsåg därför även att utreda företagens

tillämpning av vissa investerarskyddsregler och dess verksamhet genom anknutna ombud.

Finansinspektionen genomförde i maj och juni 2019 tre platsbesök hos Exceed. Finansinspektionen har även begärt in dokumentation från företaget och har haft kontakt med och fått information från företagets externa revisor. Undersökningen omfattar perioden den 1 januari 2018 till den 31 maj 2019.

Finansinspektionen har inom ramen för undersökningen granskat styrelseprotokoll med bilagor, rapporter från samtliga interna och externa kontrollfunktioner, interna styrdokument (där bland annat företagets arrangemang för produktstyrning ingår), kontoutdrag från företagets konton, klientmedelsavstämningar, månadsavstämningar, rådgivningsakter från företagets rådgivning, rådgivningsakter från rådgivningen hos företagets anknutna ombud och de rådgivningsakter som regelansvarig har granskat.

Den 19 september 2019 skickade Finansinspektionen en skrivelse till Exceed där Finansinspektionen begärde att Exceed skulle yttra sig över de iakttagelser som gjorts i undersökningen. Företaget kom in med sitt svar den 10 oktober 2019.

Den 12 december 2019 underrättade Finansinspektionen Exceed om att ärendet hade överlämnats för sanktionsprövning. Företaget fick den 19 februari 2020 möjlighet att yttra sig över myndighetens iakttagelser och preliminära bedömningar, och informerades samtidigt om att Finansinspektionen övervägde ett ingripande mot företaget. Exceed inkom med sitt yttrande den 24 mars 2020.

2 Tillämpliga bestämmelser

I ärendet tillämpas bestämmelser om skydd av kunders finansiella instrument och medel, omsorgsplikt, information till kunder, produktstyrning, ersättningar till eller från tredjepart, lämplighetsbedömningar och lämplighetsförklaringar, styrning och kontroll samt informationsgivning till Finansinspektionen.

Finansinspektionen redogör närmare för de bestämmelser som myndigheten tillämpar vid prövningen av detta ärende under respektive avsnitt nedan och i bilaga 3.

Särskilt om Esmas riktlinjer

Flera av de bestämmelser som Finansinspektionen tillämpar vid prövningen av detta ärende utgör implementering av rättsakter som antagits inom ramen för EU. Vid tolkningen och tillämpningen av dessa bestämmelser har Finansinspektionen tagit vägledning av riktlinjer som har antagits av Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma). Finansinspektionens uppfattning är att riktlinjer som har antagits av de europeiska tillsynsmyndigheterna, däribland Esma, och är riktade till finansmarknadsaktörer kan jämföras med allmänna råd som beslutas och ges ut av Finansinspektionen. Varken Esmas riktlinjer eller

Finansinspektionens allmänna råd är rättsligt bindande, men ger vägledning om hur lagens krav bör tolkas och tillämpas. Alternativa lösningar är möjliga men berörda företag bör kunna motivera sådana lösningar. Om ett företag inte följer riktlinjer eller allmänna råd måste det framgå att företaget handlar på något annat sätt som leder till att kraven i bakomliggande bestämmelser uppfylls.

Exceeds ansvar för anknutna ombud

Exceed har valt att delvis driva värdepappersrörelsen genom anknutna ombud. Som närmare framgår av detta beslut är flera av de brister som identifierats under undersökningen hänförliga till ett av dessa ombud. Enligt Finansinspektionens mening saknar det betydelse för Exceeds ansvar för de regelöverträdelser som skett och därmed för möjligheterna att ingripa mot Exceed. Tillämpliga bestämmelser i LV ska tolkas EU-konformt. Det står då klart att värdepappersföretaget fullt ut och villkorslöst svarar för ombudets handlingar och att det också är värdepappersföretaget som Finansinspektionen ska vända sig mot vid överträdelser som begås av ett ombud (se 6 kap. 6 § LV och artikel 29.2 första och tredje stycket i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument [Mifid 2]¹; jfr även prop. 2006/07:115 s. 510).

3 Finansinspektionens bedömning

3.1 Skydd av medel som tillhör kunder

Iakttagelser och bedömning

Ett värdepappersföretag som hanterar kunders medel ska enligt 9 kap. 41 § 1 LV vidta lämpliga åtgärder för att skydda kunders rättigheter. Av 6 kap. 2 § 1 Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2017:2) om värdepappersrörelse (värdepappersföreskrifterna) framgår att ett värdepappersföretag ska upprätta en sådan registrering och redovisning som är nödvändig för att omedelbart kunna skilja tillgångar som institutet innehar för en kunds räkning från dels de tillgångar som det innehar för andra kunders räkning, dels sina egna tillgångar. Regleringen hänger samman med den centrala reglering som finns i lagen (1941:1818) om redovisningsskyldighet. Av den lagen följer att medel som ett företag tar emot för en kunds räkning ska hållas avskilda från företagets tillgångar. Härigenom får kunderna ett skydd vid konkurs, så länge företaget upprätthåller bokföringen så att ingen sammanblandning sker mellan företagets egna medel och kundmedel.

Som framgått genomförde Finansinspektionen en undersökning av Exceed år 2017. Undersökningen avsåg bland annat hur företaget uppfyllde reglerna om skydd av finansiella instrument och medel som tillhör kunder. Av

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU (Mifid 2)

undersökningen framgick att Exceed inte har haft sådana rutiner för att skydda kundernas medel som regelverket kräver. De bristande rutinerna hade bland annat lett till att det under vissa perioder funnits ett mindre belopp på företagets klientmedelskonto jämfört med företagets noteringar om kundernas samlade fordringar. På grund av företagets bristfälliga rutiner fanns det en risk för att företagets kunder skulle drabbas av ekonomisk skada.

I sitt beslut framhåller Finansinspektionen att reglerna om skydd av kunders finansiella instrument och medel tillhör de mest centrala regler som ett värdepappersbolag är skyldigt att följa och är grundläggande för att upprätthålla skyddet för kunderna och förtroendet för marknaden. De överträdelser som Exceed hade begått ansågs så pass allvarliga att det fanns skäl att överväga att återkalla Exceeds tillstånd.

För att undersöka om nu angivna brister har åtgärdats av Exceed har Finansinspektionen i den nu aktuella undersökningen bland annat granskat delar av företagets bokföring. Vid granskningen har det framkommit att företaget har haft en skuld gentemot det bankkonto där kunders medel förvaras (klientmedelskontot) under en stor del av perioden mellan den 11 mars 2019 och den 21 maj 2019. Detta har visat sig som ett negativt saldo i bokföringen på huvudbokskontot som visar företagets fordran gentemot klientmedelskontot. Som högst har det negativa saldot uppgått till 5 474 293 kronor. Det negativa saldot har uppstått när företaget har gjort uttag från klientmedelskontot och samtidigt bokfört motsvarande minskning av sin fordran, utan att den ursprungliga fordran som föranleder uttaget bokförts först.

Exceed har invänt att skulden endast är bokföringsteknisk. Enligt företaget uppstår minussaldot i bokföringen på huvudbokskontot under löpande månad när Exceed lyfter pengar från klientmedelskontot med anledning av de avgifter som respektive kund ska betala till Exceed. Detta nollas sedan ut vid varje månadsavstämning. Ett minussaldo i bokföringen innebär enligt företaget inte att det fattas pengar på klientmedelskontot.

Bokföringen visar alltså på en skuld som enligt Exceed i realiteten inte existerar. Oavsett om det har saknats pengar på klientmedelskontot eller inte anser Finansinspektionen att den bokförda skulden ger en missvisande bild av vad kundernas och Exceeds respektive tillgångar och fordringar vid varje tidpunkt faktiskt uppgår till. Det innebär att Exceed fortfarande inte fullt ut har kommit till rätta med bristerna i sin hantering av kunders medel, vilket även framgår av granskningsrapporterna från företagets externa revisor för år 2017 och 2018 (se vidare avsnitt 3.5).

Exceed har så sent som den 1 juni 2020 gett in en rapport från företagets externa revisor till Finansinspektionen. Rapporten är daterad den 29 maj 2020 och upprättad enligt 6 kap. 23 värdepappersföreskrifterna. Rapporten baseras på en översiktlig granskning av företagets hantering av skydd av kunders tillgångar men behandlar inte de specifika brister som Finansinspektionen påträffat under

undersökningen. Rapporten föranleder därför ingen förändrad bedömning av bristerna.

Sammantaget bedömer Finansinspektionen att Exceeds registrering och redovisning är sådan att det inte vid varje tidpunkt är tydligt vilka medel som tillhör kunder och vilka som tillhör företaget. Det innebär att Exceed alltjämt brister i sin hantering av kundernas medel och att företaget inte vidtagit de åtgärder som krävs för att skydda kundernas rättigheter enligt 9 kap. 41 § 1 LV och vad som närmare föreskrivs i 6 kap. 2 § 1 värdepappersföreskrifterna.

3.2 Brister i Exceeds omsorg om sina kunder

Enligt 9 kap. 1 § LV ska ett värdepappersinstitut tillvarata sina kunders intressen när det tillhandahåller investeringstjänster samt handla hederligt, rättvist och professionellt. Enligt samma bestämmelse ska ett värdepappersinstitut även i övrigt handla på ett sätt så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls.

Enligt Finansinspektionens mening är omsorgsplikten av särskilt betydelse när det är fråga om ett företag som, likt Exceed, erbjuder komplexa och svår genomträngliga produkter som många gånger inte är lämpliga att marknadsföra till konsumenter med hänsyn till de mycket stora risker de är förenade med. Det ställer med nödvändighet höga krav på omsorg och vederhäftighet i företagets agerande.

Som Finansinspektionen redogör för närmare i detta avsnitt brister Exceed i sin omsorgsplikt på flera områden. De brister i regelefterlevnaden som avses är missvisande information till kunder (avsnitt 3.2.1), otillräcklig produktstyrning (avsnitt 3.2.2), brister i hanteringen av tredjepartsersättningar (avsnitt 3.2.3) samt ofullständiga lämplighetsbedömningar och lämplighetsförklaringar (avsnitt 3.2.4).

3.2.1 Information till kunder

Felaktig förhandsinformation om arrangörsarvode

Iakttagelser och bedömning

Ett värdepappersinstitut ska enligt 9 kap 14 och 15 §§ LV, innan det tillhandahåller investeringstjänster och sidotjänster till en kund, lämna kunden lämplig och lättbegriplig information om alla kostnader som är förknippade med tjänsterna som institutet tillhandahåller.

Finansinspektionen har granskat 58 slumpvis utvalda rådgivningsakter hänförliga till den rådgivning som företagets anknutna ombud har lämnat. Granskningen visar att företaget i samband med den rådgivning som har tillhandahållits av företagets anknutna ombud, har lämnat oriktig förhandsinformation om det arrangörsarvode som företaget har debiterat.

Företaget använder i sin dokumentation och sina svar till Finansinspektionen begreppen ”arrangörsarvode” och ”strukturmargin”. Det är dock tydligt att det är samma avgift som avses och här används därför genomgående begreppet arrangörsarvode.

Rådgivningsdokumentationen i samtliga granskade akter innehåller följande information:

Utöver courtage erhåller Exceed Capital Sverige AB ett arrangörsarvode från emittenten av den strukturerade produkten. Arrangörsarvodet beräknas som en procentsats på det nominella beloppet som kunden investerat och uppgår till maximalt 1,2 procent per år och med antagandet att den strukturerade produkten innehas till ordinarie förfall.

Liknande information förekommer även i en bilaga till rådgivningsdokumentationen.

Det framgår alltså av informationen att Exceed får ett arrangörsarvode från emittenten. I själva verket har dock företaget tillgodogjort sig en del av den köpeskillning som kunden har betalat.

Finansinspektionens granskning visar att vid de 58 rådgivningstillfällena som undersökningen avser, har företaget tillgodogjort sig sammanlagt 3 035 972 kronor i arrangörsarvode. För enskilda kunder har företaget tillgodogjort sig mellan 1 200 kronor och 301 200 kronor per kund, vilket motsvarar i genomsnitt drygt 53 000 kronor per kund.

Exceed har uppgett i sitt svar att den information som företaget har lämnat följer branschpraxis. Företaget har vidare invänt att den del av köpeskillningen som kunden erlagt och som företaget har tillgodogjort sig redovisas som en ersättning i produktbroschyren, rådgivningsdokumentationen samt i KIID (Key Investor Information Document). Företaget anser att det framgår av informationen att det är Exceed som får ersättningen och att kunden får informationen innan transaktionen genomförs.

Som framgår av det ovan återgivna avsnittet ur rådgivningsdokumentationen är informationen i dokumentationen felaktig. Detta gäller oavsett vilken information företaget har lämnat i andra dokument. Eftersom dokumenten syftar till att beskriva vilka ersättningar företagen får från kunden respektive från tredje part är det av stor vikt att informationen i dokumenten är korrekt. Den felaktiga informationen har inneburit en risk för att kunderna har betalat högre avgifter än vad de har varit medvetna om. Vad Exceed invänt om branschpraxis saknar belägg och motiverar ingen annan bedömning.

Sammantaget bedömer Finansinspektionen att företaget inte har uppfyllt kraven i 9 kap. 14 och 15 §§ LV eftersom företaget inte har lämnat lämplig och lättbegriplig information om kostnader till sina kunder.

Felaktig förhandsinformation om courtage

Iakttagelser och bedömning

Som redovisats följer det av 9 kap. 14 och 15 §§ LV att ett värdepappersinstitut, innan det tillhandahåller investeringstjänster och sidotjänster till en kund, ska lämna kunden lämplig och lättbegriplig information om alla kostnader som är förknippade med tjänsterna som institutet tillhandahåller. När en teckningsanmälan upprättas ska det därför framgå av anmälan hur många poster kunden tecknar i en finansiell produkt. Likaså ska storleken per post samt courtage per post framgå.

Finansinspektionens utredning visar att de teckningsanmälningar som har använts av företaget och dess anknutna ombud innehåller information om att courtaget har uppgått till 2 procent medan courtaget i själva verket har uppgått till 13–15 procent. Det kan åskådliggöras med exempel från två av emissionerna som Finansinspektionen granskat. I båda dessa fall, som avser hävstångscertifikat, anges det i teckningsanmälningarna att courtaget uppgått till 2 procent av det nominella beloppet, vilket sägs motsvara 200 kronor per investerad post. Det framgår av teckningsanmälningarna och rådgivningsdokumentationen att de nominella beloppen för dessa produkter har varit 1 500 kronor respektive 1 290 kronor. Kunderna har enligt rådgivningsdokumentationen betalat 200 kronor per post, vilket innebär att de i faktisk mening har betalat 13,3 procent respektive 15,5 procent av det nominella beloppet i courtage för dessa hävstångscertifikat.

Exceed har invänt i sitt svar att den information som företaget har lämnat följer branschpraxis. Företaget menar vidare att det av teckningsanmälan framgår att courtaget är 2 procent av det nominella beloppet och att det avseende hävstångscertifikat tydliggörs att 2 procent courtage innebär en summa på 200 kronor per post. När det gäller hävstångscertifikat framgår det enligt företaget att det nominella beloppet i detta fall är 10 000 kronor.

Finansinspektionen anser att det företaget påstår inte är korrekt. Det nominella beloppet för vissa andra strukturerade produkter är 10 000 kronor men för de aktuella hävstångscertifikaten, enligt exemplet ovan, är det betydligt lägre, nämligen 1 500 kronor respektive 1 290 kronor. Det framgår tydligt av teckningsanmälan och av rådgivningsdokumentation. Företaget har således lämnat felaktig information till kunderna om hur högt courtaget är i procent eftersom kunderna har informerats om att courtaget är 2 procent av det nominella beloppet medan det i själva verket har uppgått till 13,3 respektive 15,5 procent av det nominella beloppet, vilket motsvarar 200 kronor per post. Den information som ges ter sig direkt vilseledande enligt Finansinspektionens mening. Eftersom procentsatsen är felaktig finns det en stor och överhängande risk för att kunden inte förstår hur mycket produkten kostar i relation till det nominella beloppet och till andra produkter. Vad Exceed invänt om branschpraxis saknar belägg och motiverar ingen annan bedömning.

Sammantaget bedömer Finansinspektionen att företaget inte har uppfyllt kraven i 9 kap. 14 och 15 §§ LV eftersom företaget inte har lämnat lämplig och lättbegriplig information om kostnader till sina kunder.

3.2.2 Produktstyrning

Allmänna utgångspunkter

Nuvarande bestämmelser om produktstyrning härrör från det nämnda EU-direktivet om marknader för finansiella instrument (Mifid 2). Direktivets bestämmelser implementerades genom att de nya kraven infördes i LV och i värdepappersföreskrifterna. Kraven gäller värdepappersinstitut som producerar finansiella instrument och institut som distribuerar finansiella instrument till kunder. Lagstiftarens syfte med de nya reglerna var att öka kundskyddet genom att se till att berörda företag är skyldiga att beakta kundens intressen redan från det att ett finansiellt instrument utformas.

Regelverket innebär att ett värdepappersinstitut som producerar ett finansiellt instrument i sin produktstyrning ska fastställa en målgrupp av slutkunder för ett finansiellt instrument samt säkerställa såväl att alla relevanta risker för målgruppen bedöms som att den avsedda distributionsstrategin är förenlig med målgruppen. Ett värdepappersinstitut som endast distribuerar finansiella instrument ska i sin produktstyrning använda den information som det erhållit från producenten om den målgrupp som producenten fastställt samt den information institutet har om sina egna kunder.

Exceed producerar inte några finansiella instrument utan erbjuder och rekommenderar endast finansiella instrument som andra företag har producerat. Företaget ska alltså följa de produktstyrningskrav som gäller för distributörer.

För vägledning om hur bestämmelserna om produktstyrningskrav för producenter och distributörer av finansiella instrument och strukturerade insättningar bör tillämpas har Esma antagit riktlinjer för produktstyrningskraven i Mifid 2, ESMA 35-43-620 SV (Esmas riktlinjer om produktstyrning). Av punkt 18 framgår vilka kategorier som bör användas av producenter vid fastställandet av målgruppen för en produkt. Av punkt 34 framgår att en distributör bör använda sig av samma lista med kategorier som används av producenter som grund för fastställande av målgruppen för de produkter de distribuerar.

Exceed har rörande fastställandet av målgruppen i sin produktstyrning hänvisat till vad som sker vid rådgivningen och hävdar att det då görs en genomgång av kundernas mål, ekonomiska situation och kunskap och erfarenhet. Detta saknar dock betydelse för bedömningen om Exceed tillämpat regelverket om produktstyrning på ett korrekt sätt. Det anges uttryckligen i punkt 33 i Esmas riktlinjer om produktstyrning att företagets produktstyrning inte kan ersättas av en lämplighets- eller passandebedömning utan måste genomföras utöver och före en sådan bedömning.

Kundkategoriernas investeringsmål är otillräckligt preciserade

Iakttagelser och bedömning

Av 9 kap. 12 § LV framgår att ett värdepappersinstitut som distribuerar finansiella instrument ska bedöma hur instrumenten svarar mot behoven hos de kunder till vilka institutet tillhandahåller investeringstjänster med beaktande av den fastställda målgruppen. Institutet ska säkerställa att de finansiella instrumenten erbjuds eller rekommenderas endast när detta ligger i kundens intresse (jämför även 8 kap. 14 § andra stycket LV). För att uppfylla lagens krav bör en distributör vid fastställande av målgruppen beakta slutkundens investeringsmål, se punkt 18 e jämförd med punkt 34 i Esmas riktlinjer om produktstyrning.

Finansinspektionen har inom ramen för sin undersökning granskat dokumentationen för samtliga de 78 produkter som omfattas av Exceeds arrangemang för produktstyrning. Dokumentationen består av matriser som innehåller bedömningsgrunder för var och en av dessa 78 produkter.

Utredningen visar att Exceed i fråga om 35 av de 78 produkter som omfattas av företagets produktstyrning har kategoriserat slutkundens mål med en kombination av begreppen ”Tillväxt”, ”Kassaflöde”, ”Hedge”, ”Hävstång”, ”Kapitalbevarande” och ”Övrigt”. Företaget har inte på något sätt utvecklat vad begreppet ”Övrigt” innebär.

Exceed har invänt att företaget använt sig av mallen ”EMT 3.0” i sin produktstyrning. Enligt mallen är det acceptabelt att använda ordet ”Övrigt”. Ordet ”Övrigt” används däremot inte vid rådgivningstillfället.

Den mall, EMT 3.0 (The European MiFID Template Version 3), som Exceed hänvisar till är en mall som har tagits fram av Financial Data Exchange (FinDatEx²). Mallen används för utbyte av information mellan producenter och distributörer. De brister som Finansinspektionen har identifierat gäller hur Exceed har tillämpat produktstyrningsreglerna, det vill säga hur företaget som distributör har fastställt sin målgrupp och hur företaget sedan har säkerställt att de produkter företaget distribuerar, distribueras i enlighet med den fastställda målgruppen. Det ankommer således på Exceed att, inom ramen för sin produktstyrning och vid bestämning av en specifik målgrupp, ange gruppens investeringsmål på ett tillräckligt preciserat sätt, se punkt 18 e och punkt 34 i Esmas riktlinjer om produktstyrning. Det innebär att ”Övrigt”, utan någon som helst precisering, inte kan godtas i sig som ett investeringsmål, alldeles oavsett vad som framgår av den mall som Exceed använt sig av. Det skulle enligt

² Financial Data Exchange har upprättats av representanter från den europeiska finansmarknaden i syfte att stötta utvecklingen och användningen av standardiserade tekniska mallar för att främja utbytet av information mellan intressenter inom den europeiska finansmarknaden.

Finansinspektionens mening medföra en risk för att kunden erbjuds finansiella instrument trots att det inte ligger i kundens intresse.

Finansinspektionen bedömer därför att utredningen visar att Exceed i sin produktstyrning inte tagit tillräcklig hänsyn till och preciserat slutkundernas investeringsmål. Företaget har därmed inte följt punkterna 18 e och 34 i Esmas riktlinjer om produktstyrning och det framgår inte heller att Exceed har handlat på något annat sätt som leder till att kraven i 9 kap. 12 § LV har uppfyllts.

Otillräcklig precisering av målgruppernas ekonomiska situation

Iakttagelser och bedömning

Som redovisats framgår det av 9 kap. 12 § LV att ett värdepappersinstitut som distribuerar finansiella instrument ska bedöma hur instrumenten svarar mot behoven hos de kunder till vilka institutet tillhandahåller investeringstjänster med beaktande av den fastställda målgruppen. Institutet ska även säkerställa att de finansiella instrumenten erbjuds eller rekommenderas endast när detta ligger i kundens intresse (jämför även 8 kap. 14 § andra stycket LV). För att uppfylla lagens krav bör en distributör beakta kundens ekonomiska situation med fokus på förmåga att bära förluster, se punkt 18 c jämförd med punkt 34 i Esmas riktlinjer om produktstyrning. Av samma riktlinjer framgår det att distributören bör specificera den förlustprocent som slutkunden bör kunna och vara villig att ha råd med (till exempel från minimala förluster till total förlust) och om det finns några ytterligare betalningsskyldigheter som kan överstiga den summa som investerats (till exempel en begäran om tilläggssäkerheter). Förlustprocenten kan även formuleras som en maximal andel av tillgångarna som bör investeras.

Exceed distribuerar strukturerade produkter vars riskprofil ställer mycket höga krav på att kunden har en god finansiell förmåga och en tydlig önskan att bära de risker som produkterna medför. Detta gör, enligt Finansinspektionen, att det är särskilt viktigt att företaget i sin produktstyrning beaktar kundens ekonomiska situation och förmåga att bära förluster. Av utredningen i ärendet framgår dock att Exceed inte för någon av de 78 produkter som omfattas av företagets produktstyrning har specificerat vilken förlustprocent som slutkunden bör kunna och vara villig att ha råd med, på det sätt som anges i Esmas riktlinjer. Företaget har inte heller specificerat vilken maximal andel av slutkundens tillgångar som bör investeras. Bristen har inneburit en risk för att instrument har kunnat övervägas till målgrupper vars risknivå inte stämmer överens med instrumentets risknivå.

Finansinspektionen bedömer därför att utredningen visar att Exceed i sin produktstyrning inte tagit tillräcklig hänsyn till och preciserat slutkundernas ekonomiska situation. Företaget har därmed inte följt punkterna 18 c och 34 i Esmas riktlinjer om produktstyrning och det framgår inte heller att Exceed har handlat på något annat sätt som leder till att kraven i 9 kap. 12 § LV har uppfyllts.

Otillräcklig precisering av målgruppernas kunskapsnivå och praktiska erfarenhet

Iakttagelser och bedömning

Som redovisats framgår det av 9 kap. 12 § LV att ett värdepappersinstitut som distribuerar finansiella instrument ska bedöma hur instrumenten svarar mot behoven hos de kunder till vilka institutet tillhandahåller investeringstjänster med beaktande av den fastställda målgruppen. Institutet ska även säkerställa att de finansiella instrumenten erbjuds eller rekommenderas endast när detta ligger i kundens intresse (jämför även 8 kap. 14 § andra stycket LV). För att uppfylla lagens krav bör en distributör ange den kunskap som slutkunden bör ha om faktorer såsom relevant produkttyp, produkttegenskaper och/eller kunskap inom ämnesmässigt relaterade områden som är till hjälp för att förstå produkten, se punkt 18 b jämförd med punkt 34 i Esmas riktlinjer om produktstyrning. I samma riktlinjer anges även att distributören bör beskriva hur mycket praktisk erfarenhet som slutkunderna bör ha av faktorer såsom relevant produkttyp, relevanta produkttegenskaper och/eller erfarenhet av ämnesmässigt relaterade områden.

Finansinspektionens utredning visar att Exceed i sin produktstyrning, när det gäller en slutkunds kunskapsnivå, har använt en gradering med tre kategorier – ”Grundläggande”, ”Informerad” och ”Avancerad”. Exceed har dock inte för någon av de 78 produkterna specificerat vad de olika kategorierna av kunskapsnivåer ska avse, vilket enligt Esmas riktlinjer om produktstyrning bör göras avseende faktorer som relevant produkttyp, produkttegenskaper och/eller ämnesmässigt relaterade områden som är till hjälp för att förstå produkten. Företaget har inte heller för någon av de 78 produkterna tagit hänsyn till vilken praktisk erfarenhet slutkunderna bör ha, t.ex. av relevant produkttyp eller relevanta produkttegenskaper, vilket följer av Esmas riktlinjer om produktstyrning. Bristerna har inneburit en risk för att instrument har kunnat övervägas till målgrupper som inte har haft tillräcklig kunskap och erfarenhet för att kunna förstå och utvärdera dessa instrument.

Finansinspektionen bedömer därför att utredningen visar att Exceed i sin produktstyrning inte tagit tillräcklig hänsyn till och preciserat slutkundernas kunskapsnivå och praktiska erfarenhet. Företaget har därmed inte följt punkterna 18 b och 34 i Esmas riktlinjer om produktstyrning och det framgår inte heller att Exceed har handlat på något annat sätt som leder till att kraven i 9 kap. 12 § LV har uppfyllts.

Otillräcklig dokumentation av försäljningar till kunder utanför den fastställda målgruppen

Iakttagelser och bedömning

Som redovisats framgår det av 9 kap. 12 § LV att ett värdepappersinstitut som distribuerar finansiella instrument ska bedöma hur instrumenten svarar mot

behoven hos de kunder till vilka institutet tillhandahåller investeringstjänster med beaktande av den fastställda målgruppen. Institutet ska även säkerställa att de finansiella instrumenten erbjuds eller rekommenderas endast när detta ligger i kundens intresse (jämför även 8 kap. 14 § andra stycket LV). För att uppfylla lagens krav bör en försäljning utanför fastställda målgrupper rättfärdigas av enskilda fakta i ärendet och anledningen till avvikelsen bör vara tydligt dokumenterad och inkluderas i lämplighetsrapporten, när en sådan tillhandahålls, se punkt 70 i Esmas riktlinjer om produktstyrning.

Finansinspektionen har granskat ett urval bestående av 98 kundakter. Av dessa härrör 40 kundakter från Exceed och 58 kundakter från företagets anknutna ombud.

Av utredningen i ärendet framgår att Exceed i åtta av de 98 granskade kundakterna har rekommenderat kunder att investera i hävstångscertifikat som enligt fastställd målgrupp kräver en avancerad kunskapsnivå. Detta trots att de aktuella kunderna har angett att de endast haft viss eller medelgod kunskap om just certifikat. Det finns ingen dokumentation som förklarar avvikelserna, varken i lämplighetsförklaringar eller i andra dokument som ingått i kundakterna. Den konstaterade bristen ska ses i ljuset av att hävstångscertifikat är väldigt riskfyllda produkter.

Exceed har medgett att ett antal kunder endast har haft viss eller medelgod kunskap om strukturerade produkter. Exceed har dock anfört att rådgivaren i dessa fall har haft en grundlig genomgång av produktens egenskaper och risker och att företaget på så sätt har utbildat kunderna. Exceed anser därmed att företaget inte på ett otillåtet sätt har rekommenderat produkter utanför den fastställda målmarknaden. Företaget har vidare invänt att Finansinspektionen har gjort sin bedömning utan att ta hänsyn till kundens hela portfölj.

Ett värdepappersinstitut som distribuerar finansiella instrument bör, enligt Finansinspektionen, distribuera instrument utanför den fastställda målgruppen endast om detta bedöms möjligt efter en lämplighets- eller passandebedömning. Vidare anser Finansinspektionen att detta endast bör ske i undantagsfall och att det i sådana fall måste föregås av noggranna överväganden och av dokumentation. Vad Exceed invänt om att distribution i det enskilda fallet kan anses tillåten med hänsyn till portföljens helhet är visserligen riktigt, men det förtar inte att företaget har en skyldighet att dokumentera avvikelsen enligt Esmas riktlinjer om produktstyrning. Företaget har brustit i det avseendet.

Sammanfattningsvis anser Finansinspektionens det visat att företaget distribuerat produkter utanför målmarknaden utan att ha dokumenterat avvikelsen. Härigenom går det inte heller att avgöra om avvikelsen varit rättfärdigad. Företaget har således inte följt punkt 70 i Esmas riktlinjer om produktstyrning och det framgår inte heller att Exceed har handlat på något annat sätt som leder till att kraven i 9 kap. 12 § LV har uppfyllts.

Rapporteringen till styrelsen är bristfällig

Iakttagelser och bedömning

Ett värdepappersinstitut ska enligt 5 kap. 25 § värdepappersföreskrifterna se till att de rapporter som funktionen för regelefterlevnad lämnar till styrelsen innehåller information om de finansiella instrument institutet distribuerar samt distributionsstrategin för dessa. Rapporterna ska även innehålla information om vilka kundgrupper de finansiella instrumenten distribueras till.

De regelefterlevnadsrapporter som Finansinspektionen har tagit del av saknar information om de finansiella instrument som företaget distribuerat, distributionsstrategin för dessa och till vilka kundgrupper de finansiella instrumenten distribueras. Bristerna i rapporteringen till styrelsen har inneburit en risk för att styrelsen inte har kunnat övervaka produktstyrningsarrangemangen.

Finansinspektionen gör bedömningen att Exceed, vilket företaget även medgett, inte har uppfyllt kraven i 5 kap. 25 § värdepappersföreskrifterna.

Bristande övervakning från styrelsen över företags produktstyrningsarrangemang

Iakttagelser och bedömning

Enligt 8 kap. 8 e § 1 c LV ska styrelsen i ett värdepappersinstitut bland annat övervaka produktstyrningsarrangemangen.

Vid genomgång av företags samtliga styrelseprotokoll från 2018 kan Finansinspektionen konstatera att styrelseprotokollen saknar information om företags produktstyrningsarrangemang. Förutom att anta företags riktlinjer för produktstyrning har styrelsen inte vid något styrelsemöte under 2018 behandlat företags produktstyrningsarrangemang. Vid sådant förhållande konstaterar Finansinspektionen att det inte finns någon struktur hos Exceed som tillser att styrelsen kan följa upp de produktstyrningsarrangemang som används i företaget för att därigenom rätta till de brister som finns.

Vad Exceed invänt om att det inte skett någon distribution utanför målmarknaden påverkar inte denna bedömning. Som Finansinspektionen redovisat är det Finansinspektionens bedömning att distribution utanför målmarknaden har skett utan att företaget har dokumenterat detta. Härtill kommer att styrelsens uppföljning och övervakning inte endast ska avse distribution utanför målmarknaden utan företags produktstyrningsarrangemang som helhet.

Enligt vad som framkommit av utredningen har styrelsen alltså inte övervakat företags produktstyrningsarrangemang. Enligt Finansinspektionens mening har det över huvud taget inte funnits någon struktur för att styrelsen ska kunna ta

ställning till brister i produktstyrningen. Det innebär att företaget inte har uppfyllt kraven i 8 kap. 8 e § 1 c LV.

3.2.3 Ersättningar till eller från tredje part

Allmänna utgångspunkter

Tredjepartsersättningar, som också brukar benämnas provisioner, innebär i normalfallet att den som säljer eller på annat sätt distribuerar ett finansiellt instrument får ersättning från produktleverantören. Den ersättningen skapar ett incitament för till exempel investeringsrådgivare. Sådana incitament kan vara så starka att investeringsrådgivarens intresse av att erhålla denna ersättning är starkare än kundens intresse av att köpa en viss produkt. Det föreligger då en intressekonflikt. Reglerna om tredjepartsersättningar syftar till att särskilt reglera dessa intressekonflikter för att säkerställa att förekomsten av en tredjepartsersättning inte ska påverka vilka produkter som till exempel en investeringsrådgivare väljer att rekommendera sina kunder.

Tredjepartsersättningar enligt regelverket för värdepappersrörelse

Iakttagelser och bedömning

Ersättning till eller från en tredje part ska enligt 9 kap. 21 § LV vara utformad för att höja kvaliteten på den tjänst som kunden tillhandahålls. Av 7 kap. 3 § värdepappersföreskrifterna framgår att en ersättning ska anses vara utformad för att höja kvaliteten på en tjänst om den är motiverad genom tillhandahållandet av en motprestation i form av en extra tjänst, eller en tjänst på högre nivå, som står i proportion till storleken på den mottagna ersättningen. Vidare ska ersättningen ge en påtaglig fördel för en kund. Om värdepappersinstitutet erhåller en löpande ersättning eller förmån från tredje part så måste även den förmån som kunden erhåller vara löpande.

Enligt 7 kap. 2 § värdepappersföreskrifterna ska ett värdepappersinstitut som tillhandahåller eller tar emot ersättningar eller andra förmåner från tredje part kunna visa att ersättningarna eller förmånerna är utformade för att höja kvaliteten på investeringstjänsten eller sidotjänsten till kunden. Värdepappersinstitutet ska föra en intern förteckning över alla ersättningar och förmåner som det tillhandahåller eller tar emot av en tredje part i samband med tjänsterna. Institutet ska också dokumentera hur de ersättningar och förmåner som det tillhandahåller eller tar emot, höjer kvaliteten på de tjänster som tillhandahålls kunden. Värdepappersinstitutet ska även dokumentera de åtgärder som det vidtar för att se till att dess förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse inte försämras.

Exceed har i denna del hänvisat till en lista med åtgärder som företaget anser vara kvalitetshöjande motprestationer, dock utan att värdera dessa eller på annat sätt beskriva vilken kvalitetshöjning som olika ersättningar genererar för olika

kunder. Exceed har även invänt att företaget endast i mindre omfattning tar emot tredjepartsersättningar i företagets värdepappersrörelse. Den nivå av ersättning som företaget tar emot från respektive företag är beroende av storleken på kundens innehav hos företaget. Tredjepartsersättningarna ger enligt företaget möjlighet för företaget att utöka de tjänster som erbjuds kunden. Exceed har också särskilt poängterat att kunder med stora innehav av naturliga skäl får mer service från företaget. Exceed menar att den modell som företaget har haft hittills uppfyller de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att kunna ta emot tredjepartsersättningar.

En förutsättning för att tredjepartsersättningar ska vara tillåtna i värdepappersverksamhet är enligt Finansinspektionens uppfattning att det går att följa vilka ersättningar som tas emot, vilka specifika tjänster som de är utformade för att höja kvaliteten på och till vilka specifika kunder som dessa tjänster tillhandahålls. Om olika kunder genererar olika mycket tredjepartsersättning, vilket måste anses vara det normala, måste institutet, kunna redogöra för på vilket sätt olika kunder får tillgång till olika nivåer av de kvalitetshöjande åtgärderna. Det kan aldrig vara tillräckligt att, som Exceed gör, enbart hänvisa till att kunder med större innehav får mer service utan att koppla detta till tredjepartsersättningarna. Ett värdepappersföretag måste göra en dokumenterad och rimlig värdering av de kvalitetshöjande åtgärderna i förhållande till de olika tjänster som kunderna kan förväntas utnyttja och därefter avgöra om dessa tjänster står i proportion till storleken på olika nivåer av mottagna ersättningar. Inte heller kan företaget, utan att på så sätt identifiera ersättningarna och dess motprestationer i förhållande till specifika kunder, avgöra om arrangemangen ger en påtaglig fördel för kunden i enlighet med vad regleringen kräver. Exceeds invändning att de tredjepartsersättningar som företaget tar emot endast utgör en mindre del av företagets intäkter påverkar inte denna bedömning.

Finansinspektionen bedömer alltså att Exceed inte har haft en sådan kontroll över sina tredjepartsersättningar i förhållande till företagets specifika kvalitetshöjande åtgärder att företaget rimligen har kunnat avgöra om tredjepartsersättningarna har varit tillåtna. Det har inte funnits erforderliga samband mellan ersättningarna och de påstådda motprestationerna. Enligt Finansinspektionens bedömning innebär denna avsaknad av samband mellan ersättning och motprestation att företaget inte har uppfyllt förutsättningarna för att ta emot ersättningarna. Den lista på kvalitetshöjande åtgärder som företaget lämnat till Finansinspektionen är inte på något sätt kopplad till de ersättningar som företaget faktiskt har tagit emot. De ersättningar som företaget har tagit emot kan därför inte anses vara utformade för att höja kvaliteten på företagets tjänster till dess kunder enligt 9 kap. 21 § LV och 7 kap. 3 § värdepappersföreskrifterna.

Utredningen visar även att företaget inte har uppfyllt dokumentationskravet och kravet i 7 kap. 2 § 1 värdepappersföreskrifterna att föra en intern förteckning över alla ersättningar och förmåner som institutet tar emot av en tredje part. Den dokumentation som Exceed lämnat till Finansinspektionen under utredningen har

inte varit ordnad på ett sådant sätt att det är tydligt vilka tredjepartsersättningar som företaget tagit emot och i samband med vilka tjänster som detta har skett. Vidare har företaget inte redovisat tredjepartsersättningar per finansiellt instrument. Av dokumentationen framgår det inte heller hur stor den totala ersättningen från tredje part till Exceed var under en viss tidsperiod.

Genom att företaget inte har följt reglerna om tredjepartsersättningar i LV och värdepappersföreskrifterna har det funnits en risk för att företagens kunder har drabbats negativt av de intressekonflikter som tredjepartsersättningar är förenade med.

Tredjepartsersättningar enligt regelverket för försäkringsdistribution

Iakttagelser och bedömning

Enligt 6 kap. 8 och 9 §§ i LFD får en försäkringsdistributör i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sidotjänster erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden bara om ett antal angivna kriterier är uppfyllda. Bland annat får ersättningen inte inverka negativt på distributionstjänsten eller försäkringsprodukten. Den får inte heller försämra försäkringsdistributörens förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse. Den mottagna ersättningen får inte heller stå i uppenbart missförhållande till de tjänster som ersättningen avser.

Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 av den 21 september 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 vad gäller informationskrav och uppföranderegler för distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter (delegerade förordningen 2017/2359) ska tillämpas av försäkringsföretag och försäkringsförmedlare. Av artikel 8 framgår att försäkringsförmedlare och försäkringsföretag, för att bedöma om en tredjepartsersättning har en negativ inverkan på kvaliteten på den aktuella tjänsten till kunden, ska göra en helhetsbedömning med beaktande av vissa angivna kriterier. Dessa kriterier består bland annat av att beakta värdet på det incitament som betalas ut eller tas emot i förhållande till värdet på produkten och de tjänster som tillhandahålls och huruvida incitamentet eller incitamentprogrammet skulle kunna uppmuntra försäkringsförmedlaren till att erbjuda eller rekommendera en viss försäkringsprodukt eller en viss tjänst till kunden trots att försäkringsförmedlaren skulle kunna erbjuda en annan försäkringsprodukt eller försäkringstjänst som bättre motsvarar kundens behov.

Utredningen visar att Exceed har tagit emot tredjepartsersättningar från företag inom Skandiakoncernen för produkterna Skandia Liv, Skandia Link och Skandia Depå för sammanlagt cirka en miljon kronor per kvartal. Företaget har dock inte kunnat redogöra för vilka ersättningar som avser vilka produkter eller tjänster. Ersättningarna från företagen inom Skandiakoncernen har heller inte dokumenterats på ett sådant sätt att det går att förstå vad betalningarna har avsett.

Regelverket om försäkringsdistribution innehåller ett antal förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att tredjepartsersättningar ska få tas emot. För att kunna göra den bedömningen måste ersättningarna dokumenteras på ett sådant sätt att det går att förstå vad varje betalning av tredjepartsersättningar avser och att det går att följa upp hur dessa betalningar uppfyller kraven. Detta gäller särskilt vid en prövning enligt artikel 8 i delegerade förordningen 2017/2359, enligt vilken institutet bland annat ska göra en värdering av ersättningen i förhållande till värdet på produkten/tjänsten (motprestationen). Det är även i linje med den europeiska försäkringsmyndigheten Eiopas icke-bindande frågor och svar där Eiopa har uttalat att detaljerna från den bedömning som görs enligt artikel 8 bör dokumenteras i syfte att kunna demonstrera, och möjliggöra för behöriga myndigheter att övervaka att tredjepartsersättningar uppfyller uppställda krav³.

Det är Finansinspektionens bedömning att företaget måste ha helt klart för sig vad som är ursprunget till samtliga tredjepartsersättningar och vad dessa ersättningar avser för att kunna avgöra om företaget uppfyller kraven i regelverken för att ta emot dessa. Exceed har enligt Finansinspektionens bedömning brustit i dessa avseenden. Utredningen visar att Exceed inte har haft tillräckligt underlag för att avgöra om ersättningarna varit utformade på ett sätt som innebär att de inte står i uppenbart missförhållande till de tjänster som tillhandahålls inom ramen för företagets försäkringsdistribution.

Exceed har framfört att företaget inte omfattas av 6 kap. 9 § LFD eftersom det inte tar emot någon så kallad up front-ersättning (en ersättning som lämnas vid själva inköpstillfället). Det företaget påstår är inte korrekt. Det stämmer visserligen att 6 kap. 9 § 1 och 2 LFD innehåller det som har kallats för ett förbud mot up front-ersättning. Bestämmelsen i 6 kap. 9 § 3 LFD, som innebär att tredjepartsersättningar inte får vara av en sådan storlek att de står i uppenbart missförhållande till de tjänster som utförs, är däremot tillämplig på alla tredjepartsersättningar som en försäkringsdistributör tar emot. För att företaget ska kunna uppfylla detta krav är det nödvändigt att företaget dels har sådan ordning på sina tredjepartsersättningar att företaget kan mäta dessa i förhållande till varje kund, dels att företaget värderar de tjänster som företaget tillhandahåller kunderna inom ramen för försäkringsdistributionen. Utan sådana värderingar kan företaget inte säkerställa att företaget uppfyller det aktuella kravet i 6 kap. 9 § 3 LFD.

Sammantaget bedömer Finansinspektionen att företaget inte har uppfyllt kraven i 6 kap. 8 och 9 §§ LFD och artikel 8 i delegerade förordningen 2017/2359.

Genom att företaget inte heller i detta avseende har följt reglerna om tredjepartsersättningar har det även i denna del funnits en risk för att företagets

³ Eiopa hänvisar här till de krav som följer av artikel 29.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution (IDD). Nämda artikel har införts i svensk lag genom 6 kap. 8 § LFD.

kunder har drabbats negativt av de intressekonflikter som tredjepartsersättningar är förenade med.

3.2.4 Lämplighetsbedömning och lämplighetsförklaring

Allmänna utgångspunkter

Med lämplighetsbedömning avses processen med att samla in uppgifter om en kund samt företagets efterföljande bedömning av om en viss investeringsprodukt är lämplig för kunden. Det är företagets ansvar att genomföra lämplighetsbedömningarna. Syftet med bedömningarna är att företaget ska kunna agera i kundens bästa intresse.

Ett värdepappersinstitut som tillhandahåller investeringsrådgivning till en icke-professionell kund ska lämna kunden en tillfredsställande dokumentation som anger vilket råd kunden har fått och hur rådet motsvarar kundens önskemål, mål med investeringen och andra egenskaper. Denna dokumentation kallas lämplighetsförklaring. Syftet med lämplighetsförklaringen är att kunden ska få en sammanfattning av rådgivningen och förstå på vilket sätt rekommendationen är lämplig för denne.

Mellan lämplighetsförklaringen och lämplighetsbedömningen finns en samverkan på det sättet att lämplighetsförklaringen, med utgångspunkt i de uppgifter som inkommit i lämplighetsbedömningen, ska förklara varför en viss finansiell produkt är lämplig för kunden.

Exceed brister i sin prövning av kundernas kunskap och risktolerans

Iakttagelser och bedömning

Av 9 kap. 23 § LV framgår att ett värdepappersinstitut ska hämta in uppgifter om kundens kunskap och erfarenhet av den specifika tjänsten eller produkten samt om kundens ekonomiska situation och mål med investeringen. Detta för att institutet ska kunna rekommendera de investeringstjänster och finansiella instrument som är lämpliga för kunden.

Esma har antagit riktlinjer om vissa aspekter av lämplighetskraven i Mifid 2, ESMA35-43-1163 (Esmas riktlinjer om lämplighetskrav). Av punkt 18 i dessa riktlinjer framgår att företagen bör avhålla sig från att påstå, eller ge sken av, att det är kunden som avgör om en investering är lämplig, eller att det är kunden som fastställer vilket finansiellt instrument som passar kundens riskprofil.

Finansinspektionen har granskat ett urval om 58 kundakter från ett av företagets anknutna ombud. I samtliga fall har det anknutna ombudet låtit kunderna själva uppskatta sin kunskap i relation till instrument i olika komplexitetsgrader. Kunden har fått ange sin kunskap enligt ett antal förval, såsom ”Jag kan tolka, värdera och dra slutsatser, t.ex. jämföra och utvärdera enskilda produktvillkor som är av relevans för de finansiella instrumenten”.

I samtliga fall har det anknutna ombudet även låtit kunder bekräfta att investeringen varit förenlig med kundens riskaptit genom att kunden markerat alternativet *"Jag vill göra denna investering, och anser att den är förenlig med ... Eftersom jag har medel över och tycker att risken som tas kompenseras av möjligheterna som bjuds"*. Kunderna har i alla granskade kundakter även fått bekräfta sin förmåga att tåla förluster genom att välja mellan svarsalternativen *"Med denna investering kan jag tåla en större förlust eftersom potentialen är väldigt hög"* och *"Med denna investering kan jag tåla en viss förlust eftersom potentialen är hög"*.

Exceed har invänt att rådgivarna hos det anknutna ombudet genom återkommande rådgivningsmöten har god kännedom om sina kunder sedan flera år tillbaka. Företaget anser att det gör att rådgivarna vet vilken risktolerans och kunskap kunderna har om de finansiella instrument de lämnar råd om. Det är därmed inte fråga om självskattning av kunskap och risktolerans. Varken det anknutna ombudet eller företagets rådgivare har förlitat sig på kundens självskattning; de har gjort en egen bedömning och dokumenterat denna. Företaget gör också gällande att Finansinspektionen har baserat sitt resonemang på några enstaka frågor som ställts till kunderna men att dokumentationen med tillhörande bilagor måste ses som en helhet.

Det Exceed gör gällande om att rådgivarna har gjort en egen bedömning och dokumenterat denna stämmer inte. Utifrån Finansinspektionens granskning av de 58 kundakterna kan konstateras att rådgivarna endast har beaktat personlig kännedom om kunder i enstaka fall.

Enligt Finansinspektionens uppfattning är det principiellt mycket viktigt att självskattning undviks. Investeringsrådgivning innebär att värdepappersinstitutet ska rekommendera ett lämpligt finansiellt instrument till kunden. Om kunden får uppskatta sin kunskaps- och risknivå själv kan det framstå som att det är kunden som rekommenderar det finansiella instrumentet, det vill säga kommer fram till vilket råd som är lämpligt. Värdepappersinstitutet frångår då sitt ansvar att lämna ett lämpligt råd.

Lämplighetsbedömningen är alltså värdepappersföretagens ansvar. De frågor som rådgivarna har ställt har inneburit att rådgivarna har frånhänt sig detta ansvar genom att förlita sig på kundens självskattning vid bedömningen av vilka investeringstjänster och finansiella instrument som är lämpliga för kunden. Exceed har därmed inte följt Esmas riktlinjer om lämplighetskrav och det framgår inte heller att Exceed har handlat på något annat sätt som leder till att kraven i 9 kap. 23 § LV har uppfyllts. Självskattningen har inneburit en risk för att instrument har kunnat övervägas till kunder som inte har haft kunskap för att kunna förstå och utvärdera dessa instrument eller som inte har haft insikt i vilken risk som har varit förenad med de investeringar som företaget rekommenderat.

Det saknas fullständiga lämplighetsförklaringar

Iakttagelser och bedömning

Enligt 9 kap. 28 § LV ska ett värdepappersinstitut som tillhandahåller investeringsrådgivning på ett varaktigt medium lämna en icke-professionell kund en tillfredsställande dokumentation som detaljerat anger vilket råd kunden har fått och hur rådet motsvarar kundens önskemål, mål med investeringen och andra egenskaper, en s.k. lämplighetsförklaring. Det är Finansinspektionens uppfattning att den lämplighetsförklaring som ska lämnas till kunden inte ska utgöras av den dokumentation av rådgivningen som företaget är skyldig att upprätta inom ramen för den lämplighetsbedömning som ska ske enligt bland annat 8 kap. 16 § LV. Detta eftersom lämplighetsbedömningen och lämplighetsförklaringen fyller olika funktioner. Lämplighetsbedömningen avser processen med att samla in uppgifter om en kund samt företagets efterföljande bedömning av om en viss investeringsprodukt är lämplig för kunden. Lämplighetsförklaringen syftar till att, efter att rådgivningen har ägt rum, ge kunden en förklaring till varför en produkt har bedömts lämplig för kunden.

Som angetts ovan har Finansinspektionen granskat ett urval om 58 kundakter från ett av företagets anknutna ombud. I samtliga fall saknas separata dokument med lämplighetsförklaringar.

Eftersom separata dokument med lämplighetsförklaringar har saknats har Finansinspektionen även granskat de dokument från rådgivningen som företaget menar motsvarar den lämplighetsförklaring som avses i lagstiftningen.

I kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet (delegerade förordningen 2017/565) finns bland annat bestämmelser om lämplighetsrapporter⁴. Av artikel 54.12 första stycket framgår att lämplighetsrapporten ska innehålla en sammanfattning av rådgivningen och en förklaring av på vilket sätt rekommendationen är lämplig för kunden, däribland hur rekommendationen motsvarar kundens mål och personliga omständigheter, med hänvisning till den investeringshorisont som krävs, kundens kunskaper och erfarenhet samt kundens riskbenägenhet och förmåga att bära förluster. Enligt artikel 54.12 andra stycket i delegerade förordningen 2017/565 ska värdepappersföretagen även ta med information om huruvida de tjänster eller instrument som rekommenderas kan förväntas kräva att den icke-professionella kunden söker regelbunden översyn av arrangemangen, och även uppmärksamma kunden på detta.

Finansinspektionen har inriktat sin granskning på vilka parametrar företagets anknutna ombud har dokumenterat i relation till rådgivningen efter det att

⁴ I MiFID 2 och tillhörande akter används begreppet ”lämplighetsrapport”. I den svenska lagstiftningen används istället ”lämplighetsförklaring”.

rådgivaren har rekommenderat ett visst instrument. Granskningen har visat att den dokumentation som företaget menar motsvarar den lämplighetsförklaring som avses i lagstiftningen, till sitt innehåll inte uppfyller kraven som ställs på lämplighetsförklaringar i lagstiftningen. Av 58 granskade kundakter har samtliga saknat en fullständig lämplighetsförklaring. Nedan följer en redogörelse med exempel på brister.

Finansinspektionen anser att ”en sammanfattning av rådgivningen” enligt artikel 54.12 i delegerade förordningen 2017/565 innebär, att det i lämplighetsförklaringen ska stå klart för kunden vilken rekommendation rådgivaren har lämnat och varför. Det framgår dock över huvud taget inte av granskad dokumentation vilket konkret råd som företagens anknutna ombud har lämnat till kunden. Finansinspektionen anser även att företagens anknutna ombud, genom de formuleringar som har använts, inte har lämnat en förklaring av på vilket sätt det rekommenderade instrumentet motsvarar kundens kunskap och erfarenhet. Ett exempel på detta är att det anknutna ombudet, med hänvisning till kundens kunskap och erfarenhet, endast har angett följande:

Jag presenterar aktuell emission Europa High Yield 1806B, löptid om 5 år och indikativ kupong om ca 8%. XX har bra kunskaper om strukt sedan innan. Jag går igenom investeringen i detalj: underliggande bolagen i indexet Itraxx, kredithändelser, kreditrisk, kupong, andrahandsmarknaden. Detta förstår XX utan problem och har handlat med den typen av strukt många ggr tidigare.

I ett fall som detta saknas alltså en bedömning av om rådgivaren anser att investeringen är lämplig. Det innebär att det inte går att bedöma om rådgivaren gett uttryck för att investeringen bör äga rum eller om kunden väljer att göra en investering som rådgivaren avråder ifrån. Finansinspektionen ser allvarligt på det. I andra fall är det otydligt om de formuleringar som används speglar rådgivarens bedömning eller något som kunden har uttryckt. I ett fall med en kund som är född 1935 anges endast att ”placeringshorisonten på 5 år passar XX bra”. Även det får anses klart otillräckligt.

Vidare har företaget i flera fall upprepat produktens löptid utan att motivera varför denna löptid är förenlig med kundens investeringshorisont. En sådan jämförelse skulle enligt Finansinspektionen ha varit särskilt påkallad i de fall då den rekommenderade innehavstiden, på grund av högt initialt kostnadsuttag, har uppgått till hela produktens löptid.

Utifrån granskningen av de 58 akterna kan Finansinspektionen även konstatera att det anknutna ombudet inte, i enlighet med artikel 54.12 andra stycket i delegerade förordningen 2017/565, har dokumenterat huruvida de tjänster eller instrument som rekommenderas kan förväntas kräva att kunden söker regelbunden översyn av arrangemangen. Det framgår således inte heller att ombudet har uppmärksammat kunden på detta.

Sammantaget bedömer Finansinspektionen att företaget inte har uppfyllt kraven i 9 kap. 28 § LV och artikel 54.12 första och andra stycket i delegerade

förordningen 2017/565 genom att företagets anknutna ombud inte har lämnat en sådan tydlig, utförlig och tillräckligt avgränsad lämplighetsförklaring till kunden som bestämmelserna kräver. Regelefterlevnaden av dessa bestämmelser är central för att det ska kunna upprätthållas ett starkt kundskydd. Överträdelserna har lett till att det finns en avsevärd risk för att Exceeds kunder inte haft tillräckliga förutsättningar för att kunna utvärdera hur lämpliga de rekommenderade tjänsterna eller produkterna har varit.

3.2.5 Sammanfattande bedömning rörande Exceeds omsorg om sina kunder

I föregående avsnitt har Finansinspektionen konstaterat att företaget har åsidosatt centrala kundskyddsbestämmelser inom ett flertal områden.

Det är Finansinspektionens bedömning att dessa överträdelser innebär att företaget på ett tydligt och genomgående sätt inte har tillvaratagit sina kunders intressen. Av samma skäl anser Finansinspektionen att Exceed inte kan anses ha handlat hederligt, rättvist och professionellt, i synnerhet som flera av överträdelserna innebär att Exceed lämnat så pass ofullständig och missvisande information att den är direkt vilseledande för kund. Detta innebär att Exceed inte har iakttagit sin omsorgsplikt enligt 9 kap. 1 § LV och inte heller har agerat på ett sätt som innebär att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls. Som Finansinspektionen återkommer till är detta av central betydelse när det gäller att bedöma om det finns förutsättningar för Exceed att behålla sitt tillstånd som värdepappersföretag (se vidare avsnitt 4).

3.3 Intern styrning och kontroll

Funktionen för regelefterlevnad

Iakttagelser och bedömning

Ett värdepappersbolag ska enligt 8 kap. 4 § LV identifiera, mäta, styra, internt rapportera, ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med och se till att det har en tillfredställande intern styrning och kontroll. För att säkerställa en god regelefterlevnad ska regelansvarig göra en riskbedömning för att identifiera de mest riskfyllda verksamheterna och sedan övervaka dessa genom att genomföra kontroller, se artikel 22.1 i delegerade förordningen 2017/565.

Samtliga risker har inte varit identifierade

Utredningen visar att funktionen för regelefterlevnad (nedan även kallad den regelansvarige) hos företaget har gjort en riskbedömning som har resulterat i en lista på sex risker och till dessa har en övervakningsplan tagits fram. De risker som identifierats är: 1) Bristfällig hantering av intressekonflikter, 2) Bristfällig rådgivning, 3) Brist i orderutförande samt mottagande och vidarebefordran av order, 4) Brist när det gäller finansiella brott 5) Marknadsmisbruk, och 6) Brist om mut- och korruptionslagstiftning.

Finansinspektionen konstaterar att området förvaring och hantering av kundmedel och finansiella instrument inte har identifierats som en risk av regelansvarig. Finansinspektionen anser därmed att den lista med risker som den regelansvarige har tagit fram inte är fullständig, eftersom ett av företagets största riskområden, som dessutom omfattades av Finansinspektionens beslut om varning och sanktionsavgift, inte funnits med i riskbedömningen.

Exceed har invänt att den regelansvarige i riskbedömningen för 2019 har tagit med risker och åtgärder på grund av eventuella brister i hanteringen av kundmedel och finansiella instrument. Den riskbedömningen är dock daterad i juni 2019. Undersökningsperioden för Finansinspektionens granskning är den 1 januari 2018 till och med den 31 maj 2019. Riskbedömningsrapporten från juni 2019 påverkar därför inte Finansinspektionens bedömning av företagets agerande under undersökningsperioden.

Kontrollen har varit försumbar

Finansinspektionens granskning visar vidare att den regelansvarige har utfört kontroller av endast en av de sex identifierade riskerna, nämligen bristfällig rådgivning. Kontroller av övriga identifierade risker har inte skett. Vidare visar utredningen att kontroller av bristfällig rådgivning har skett genom att en akt per rådgivare och kvartal har granskats. Vid kontrollerna har den regelansvarige endast notera mindre brister i enstaka fall. Denne har därmed till exempel inte uppmärksammat att direkt missvisande information återfinns i vissa av de granskade akterna. Exempelvis kallas riskfyllda produkter, som till exempel kreditcertifikat, för riskreducerande.

För att uppfylla kravet i 8 kap. 4 § första stycket LV måste företaget utföra faktiska kontroller av de identifierade riskerna. Finansinspektionen anser att företaget inte har utfört kontroller av bristfällig rådgivning i tillräcklig utsträckning då endast en akt per rådgivare och kvartal har granskats. Detta är inte tillräckligt med hänsyn till omfattningen av rådgivningsverksamheten och de komplexa produkter som företaget förmedlar. Då den regelansvarige endast har noterat mindre brister i enstaka fall har kontrollerna därtill inte varit tillräckligt utförliga. Detta kan jämföras med att Finansinspektionen för egen del har funnit omfattande brister i samma granskade akter, inte bara vad gäller information om risk, utan också i fråga om produktstyrning, tredjepartsersättningar, lämplighetsbedömningar, lämplighetsförklaringar och information till kund om kostnader och avgifter.

Det anknutna ombudet har kontrollerats av Exceeds finanschef

Mot bakgrund av att en av Exceeds anknutna ombud fått åtskilliga klagomål mot sig har Finansinspektionen särskilt granskat hur företaget har övervakat den rådgivning som det anknutna ombudet har utfört. Granskningen har avsett perioden januari 2018 till och med maj 2019.

Enligt Exceed har kontrollerna av rådgivningsdokumentationen utförts av företagets finanschef. Företaget har förklarat att finanschefen även är chef för tredjepartsförsäljningen och att när finanschefen granskar kundakterna från det anknutna ombudet gör denne det i sin egenskap av chef för tredjepartsförsäljningen.

Finansinspektionens anser att en chef för försäljning inte är oberoende gentemot affärsverksamheten och att den därför inte kan göra en objektiv kontroll. Granskningen som utförts av chefen för försäljning kan därmed inte ersätta den granskning som den regelansvarige ska utföra enligt delegerade förordningen 2017/565. Detta utgör en brist.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis anser Finansinspektionen att företaget har brustit i sina skyldigheter genom att den regelansvarige inte har identifierat alla företagets risker vid riskbedömningen, genom att den regelansvarige inte har utfört kontroller på mer än en av de risker han har identifierat och genom att de kontroller som har utförts inte har skett i tillräckligt stor utsträckning och inte heller har varit tillräckligt utförliga. Därutöver har kontrollerna hos det anknutna ombudet inte utförts av den regelansvarige eller en motsvarande oberoende funktion. Det innebär att företaget inte har uppfyllt kraven i 8 kap. 4 § LV och artikel 22.1 i delegerade förordningen 2017/565.

Funktionen för riskhantering

Iakttagelser och bedömning

Ett värdepappersbolag ska enligt 8 kap. 4 § LV identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Funktionen för riskkontroll ska enligt 3 kap. 7 § värdepappersföreskrifterna se till att alla betydande risker identifieras, mäts och blir korrekt rapporterade. Enligt 3 kap. 8 § värdepappersföreskrifterna ska funktionen för riskkontroll ha tillräcklig auktoritet, ställning och resurser.

Det framgår av utredningen att de kontroller och granskningar som utfördes av den tidigare heltidsanställda funktionen för riskkontroll (nedan även kallad den riskansvarige) under de två första kvartalen 2018 har varit utförliga och till stor del verksamhetsanpassade. Bland annat har operativa risker, marknadsrisker och kreditrisker kontrollerats. Den tidigare riskansvarige har även uppmärksammat flertalet brister och gett förslag på åtgärder. Förutom att sent omsider säga upp avtalet med det anknutna ombudet har styrelsen emellertid inte vidtagit någon av de föreslagna åtgärderna (se avsnitt 3.4). Det får anses anmärkningsvärt.

Finansinspektionen har noterat en markant försämring av funktionen för riskkontroll sedan funktionen lagts ut till en extern part och tjänsten dragits ner från 100 procent till 20–40 procent. Aktiviteterna har under september 2018 till maj 2019 varit mycket få och de väsentliga riskerna i verksamheten har inte

kontrollerats. Den riskansvarige har trots det rapporterat att kontroll av rådgivningen skett samt då uttalat som sin bedömning att det inte funnits några brister utan tvärtom att en förbättring skett. Dessa uppgifter är direkt oförenliga med de brister som har visat sig inom ramen för denna utredning. Att företaget i sitt svar har återopat riskanalysen för 2019 förändrar inte Finansinspektionens bedömning. Myndigheten har granskat årsplanerna från 2018 och 2019 och har konstaterat att för få risker har kontrollerats. Den senare framtagna riskanalysen motiverar inte någon annan bedömning.

Exceed har invänt att det var lämpligt att utkontraktera funktionen för riskkontroll. Det är dock inte det som frågan avser. Bristen är att företagets nuvarande funktion för riskkontroll inte gör tillräckliga och ändamålsenliga kontroller, varför en deltidstjänst inte är tillräcklig oavsett om funktionen är utkontrakterad eller inte.

Utredningen visar alltså att företaget inte har följt reglerna om att identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med enligt 8 kap. 4 § LV. Detta kan Finansinspektionen konstatera eftersom funktionen för riskkontroll endast har genomfört ett fåtal aktiviteter under perioden september 2018 till maj 2019 och då inte kontrollerat några av de väsentliga riskerna i verksamheten.

Vidare visar utredningen att företaget inte har uppfyllt de krav som ställs i 3 kap. 7 § värdepappersföreskrifterna på identifiering, mätning och korrekt rapportering samt avlämnande av fullständiga synpunkter på alla slags risker. Finansinspektionen bedömer därför att funktionen för riskkontroll inte heller har haft tillräcklig auktoritet, ställning och resurser enligt 3 kap. 8 § värdepappersföreskrifterna.

3.4 Styrelsens ansvar

Iakttagelser och bedömning

Det framgår av 8 kap. 4 och 7 §§ LV att styrelsen ansvarar för att värdepappersbolaget kan identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med samt att styrelsen ska se till att företaget har en tillfredsställande intern kontroll. Enligt 8 kap. 8 e § 2 d LV ska styrelsen övervaka och regelbundet vidta lämpliga åtgärder för att rätta till eventuella brister.

Utifrån de iakttagelser som har redogjorts för i de tidigare avsnitten bedömer Finansinspektionen att kontrollen och övervakningen av företagets efterlevnad av samtliga aktuella regler inte har varit tillräcklig. Finansinspektionen finner därmed att styrelsen inte har säkerställt att Exceed har fullgjort sina skyldigheter enligt de regler som gäller för företagets verksamhet. Myndigheten bedömer därutöver att styrelsen inte har vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att avhjälpa bristerna.

De brister som Finansinspektionen har redogjort för är i sig tillräckliga för att myndigheten ska bedöma att styrelsen inte har uppfyllt de krav som den är skyldig till enligt 8 kap. 4 och 7 §§ LV.

Finansinspektionen anser härutöver att styrelsen inte har agerat tillräckligt snabbt för att komma till rätta med de omfattande brister som rapporterats hos det anknutna ombudet. Styrelsen har redan andra kvartalet 2017 tagit emot information från den tidigare riskansvarige i fråga om bristerna och har därefter fått löpande information från den regelansvarige om de klagomål som har kommit in. Trots detta har företaget sagt upp avtalet med det anknutna ombudet först i mars 2019.

Finansinspektionens uppfattning är vidare att styrelsen inte har tagit sitt ansvar för Exceeds regelefterlevnad och riskkontroll genom att tillse att vare sig funktionen för regelefterlevnad eller funktionen för riskkontroll fungerar tillfredsställande (se avsnitt 3.3). Styrelsen har över huvud taget inte reagerat på de kvartalsvisa rapporterna från kontrollfunktionerna.

Som nämnts i avsnitt 3.3 visar utredningen att företagets tidigare riskansvarig i sina rapporter till styrelsen har presenterat konkreta åtgärdsförslag för att komma till rätta med brister i verksamheten. I rapporterna som är från första och andra kvartalet 2018, redogör den riskansvarige för bland annat följande brister:

- Det finns bristande resurser hos back office som har lett till felaktig hantering av bland annat kundlikvider och att personalen inte hinner med transaktionsrapportering.
- Det lämnas otydlig information från ett av företagets anknutna ombud som har lett till att kunder varit tvungna att sälja instrument med förlust för att lösa akuta likviditetsbehov.
- Intresset för kunder hos samma anknutna ombud, som till stor del består av pensionärer, har inte tillvaratagits då de erbjudits strukturerade produkter med hög risknivå.
- Den procentuella avgiften för hävstångscertifikat har varit hög och rådgivarens motivering för investeringar i dessa produkter har inte varit tillräckligt tydlig.
- Kunder har fått produkter med högre risknivå än önskat och att detta inte har motiverats.

Utifrån Finansinspektionens granskning av styrelseprotokoll med bilagor från perioden 1 januari 2018–31 maj 2019 kan konstateras att styrelsen, förutom att sent omsider säga upp avtalet med det anknutna ombudet, inte har vidtagit några av de åtgärder som den tidigare riskansvarige har föreslagit. Styrelsen har heller inte kommenterat varför den valt att inte vidta de föreslagna åtgärderna. Mot bakgrund av detta anser Finansinspektionen att styrelsen även i det avseendet har brutit i sina förpliktelser.

Sammantaget bedömer Finansinspektionen att företaget inte hade uppfyllt kraven i 8 kap. 4 och 7 §§ samt 8 e § 2 d LV.

3.5 Försvårande av tillsyn

Rapporter från extern revisor

Iakttagelser och bedömning

Värdepappersinstitut ska enligt 23 kap. 2 § tredje stycket LV lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär. Av 6 kap. 23 § i värdepappersföreskrifterna framgår att ett värdepappersinstitut ska säkerställa att dess externa revisorer åtminstone en gång per år kontrollerar att institutets åtgärder och rutiner enligt 9 kap. 1–22 samt 40, 41 och 43 §§ LV är lämpliga. Om institutet saknar sådana lämpliga åtgärder och rutiner, ska de externa revisorerna rapportera detta till Finansinspektionen. Enligt FARs rekommendationer ska granskningsrapporten skickas till företaget senast i samband med årsbokslutet, det vill säga senast den 30 juni varje år.

Vid Finansinspektionens platsbesök på företaget begärde myndigheten att få ta del av granskningsrapporter från den externa revisorn för år 2017 och 2018. Företaget bad att få återkomma om granskningsrapporterna. Finansinspektionen skickade under perioden 5 juni till och med den 16 augusti flera påminnelser till Exceed om rapporterna. Företaget svarade att det inte hade fått några rapporter från den externa revisorn. Företaget meddelade även Finansinspektionen den 14 augusti 2019 att granskningsrapporten för 2018 var försenad på grund av semester.

Med anledning härav kontaktade Finansinspektionen företagens externa revisor. Det framkom då direkt att revisorn hade översänt granskningsrapporter för år 2017 och 2018 till företaget i samband med årsboksluten respektive år. Rapporten för år 2017 överlämnades till företaget den 21 maj 2018 och rapporten för år 2018 den 26 juni 2019. Det har i utredningen framkommit att rapporterna innehåller information om brister i företagens hantering av klientmedel.

Exceed har häremot invänt att granskningsrapporterna från 2017 och 2018 inte kunde anses färdigställda, eftersom ledningen hade synpunkter på vad revisorn hade skrivit i rapporterna. Exceed har även framfört att företaget har informerat Finansinspektionen om detta vid platsbesöket.

Genom den information revisorn lämnat till Finansinspektionen är det klarlagt att de båda rapporterna har inkommit till företaget i samband med årsboksluten 2017 och 2018. Att ledningen hade synpunkter på rapporterna saknar betydelse för företagens skyldighet att lämna dessa till Finansinspektionen. Till skillnad mot vad företaget framfört i sitt svar fick Finansinspektionen heller inte någon information på platsbesöket om att företaget hade synpunkter på vad revisorn har skrivit i rapporterna. Tvärtom bad företaget att få återkomma om Finansinspektionens frågor om revisionsrapporterna för 2017 och 2018 och om några sådana ens fanns tillgängliga. Exceed har godkänt Finansinspektionens mötesanteckningar från platsbesöket där detta framgår.

Exceed har således lämnat direkt vilseledande uppgifter till Finansinspektionen. Det innebär en flagrant överträdelse av det krav som ställs i 23 kap. 2 § tredje stycket LV och som innebär att företaget ska lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som myndigheten begär.

Det är en förutsättning för Finansinspektionens tillsynsarbete att företagen lämnar begärd och relevant information till sin tillsynsmyndighet i enlighet med de skyldigheter som följer av lagstiftningen. Undanhållande av information som försvårar Finansinspektionen tillsyn får aldrig förekomma. En tillsynsmyndighet ska kunna lita på att ett företag under tillsyn inte undanhåller information om förhållanden som har betydelse för tillsynen. Det rör sig alltså om en i sig allvarlig överträdelse.

Anmälan av uppdragsavtal

Iakttagelser och bedömning

Ett värdepappersbolag ska enligt 8 kap. 22 § LV anmäla uppdragsavtal till Finansinspektionen om avtalet innebär en väsentlig förändring av förutsättningarna att bedriva tillståndspliktig verksamhet. Anmälan ska innehålla en redogörelse för uppdragets omfattning.

Det anges i en rapport för första och andra kvartalet 2019 från den regelansvarige till styrelsen att uppdragsavtalet avseende funktionen för riskkontroll har anmälts till Finansinspektionen. Finansinspektionen har emellertid inte fått någon anmälan av uppdragsavtalet. Av styrelserapporteringen framkommer även att företaget haft funktionen för riskkontroll utkontrakterad under hösten 2017. Finansinspektionen har inte heller fått någon anmälan avseende detta uppdragsavtal. Företaget har medgett att det inte har anmält avtalen från 2017 och 2018 till Finansinspektionen.

Skyldigheten att anmäla uppdragsavtal som innebär en väsentlig förändring av förutsättningarna att bedriva tillståndspliktig verksamhet framgår direkt av regelverket. Det är en förutsättning för Finansinspektionens tillsynsarbete att värdepappersbolagen efterlever kravet. I uppdragsavtalen från år 2018 kom företagets funktion för riskkontroll t.ex. att omfatta endast 20–40 procent av en heltidstjänst. Sådan information är väsentlig för Finansinspektionens tillsyn av företaget. Underlåtenheten att anmäla uppdragsavtalen har försvårat Finansinspektionens tillsyn.

4 Finansinspektionens överväganden om ingripande

4.1 Tillämpliga bestämmelser

Enligt 25 kap. 1 § LV ska Finansinspektionen ingripa om ett värdepappersinstitut har åsidosatt sina skyldigheter enligt LV, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, företagets bolagsordning, stadgar eller reglemente eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar företagets verksamhet. Finansinspektionen ska då utfärda ett föreläggande att inom en viss tid begränsa eller minska riskerna i rörelsen i något avseende, begränsa eller helt underlåta utdelning eller ränteutbetalningar eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen, meddela ett förbud att verkställa beslut eller genom att göra en anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig, ska företagets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas.

Enligt 25 kap. 2 § första stycket LV ska Finansinspektionen vid valet av sanktion ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsens art, överträdelsens konkreta och potentiella effekter på det finansiella systemet, skador som har uppstått och graden av ansvar. I andra stycket samma paragraf föreskrivs att Finansinspektionen får avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om företaget gör rättelse eller om någon annan myndighet eller något annat organ har vidtagit åtgärder mot företaget och dessa åtgärder bedöms som tillräckliga.

Enligt 25 kap. 2 a § LV ska, utöver det som anges i 25 kap. 2 § LV, i försvårande riktning beaktas om företaget tidigare har begått en överträdelse. Vid denna bedömning bör särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har förflutit mellan de olika överträdelserna. I förmildrande riktning ska det beaktas om företaget i väsentlig mån genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning, och företaget snabbt upphört med överträdelsen eller snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

Av 26 kap. 1 § fjärde stycket LV framgår att Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om återkallelse ska gälla omedelbart.

Bestämmelser som helt eller delvis svarar mot ovanstående bestämmelser i LV finns i LFD, lagen om värdepappersfonder och lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder (se 9 kap. 1, 5 och 6 §§ och 10 kap. 1 § LFD, 4 kap. 12 § tredje stycket och 14 kap. 1 § lagen om värdepappersfonder och 12 kap. 5 § och 16 kap. 1 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder).

Enligt 25 kap. 6 § LV får Finansinspektionen, om tillståndet återkallas, besluta om hur avvecklingen av rörelsen ska ske.

4.2 Exceeds yttrande

Exceed anger i sitt svar på begäran om yttrande av den 24 mars 2020 att företaget, med anledning av vad som framkommit under Finansinspektionens undersökning, beslutat att vidta en rad förändringar för att stärka den interna kontrollen. De åtgärder företaget planerar att vidta har beskrivits enligt följande.

En ny styrelseordförande kommer att tillsättas och hen kommer att arbeta aktivt i företaget med frågor som rör den interna kontrollen, att säkerställa att det avsätts tillräckligt med tid för att implementera nya regler och för utbildning av personalen. Vidare kommer hen att tillsammans med funktionen för regelefterlevnad och funktionen för riskkontroll se till att deras rapporter håller hög kvalitet och har det innehåll som regelverket kräver och som styrelsen behöver.

För att stärka styrelsens arbete med regelefterlevnadsfrågor har styrelsen även beslutat att ge en advokat i uppdrag att under ett års tid som adjungerad vid styrelsens sammanträden ansvara för att styrelsen får de rapporter som styrelsen ska ha och säkerställa att rapporterna håller hög kvalitet och har det innehåll som regelverket kräver.

Funktionen för regelefterlevnad kommer att utökas med ytterligare en heltidstjänst. Funktionen för regelefterlevnad kommer att prioritera att språkbruket om avgifter och ersättningar harmoniseras i produktbroschyren, teckningsanmälan, avräkningsnotor, kunddokumentationen med mera och att produktstyrningsarrangemangen sammanställs på ett mer överskådligt och sammanhållet sätt. Funktionen för regelefterlevnad kommer även att prioritera att förmågan att bära förluster tydligt anges i produktstyrningsdokumentet. Funktionen för regelefterlevnad kommer även att sammanställa vilken rapportering som ska lämnas till styrelsen och till Finansinspektionen samt ge sammanställningen till verkställande direktören och ordföranden. Vidare kommer denna funktion att förfina och förtydliga rådgivningsdokumentationen, hålla utbildning med rådgivarna och back office, utöka stickprovskontrollerna av rådgivningsdokumentationerna och se till att det tydligt i rapporter framgår vilka brister som observerats samt vilka åtgärder som vidtagits för att komma tillrätta med dessa.

4.3 Bedömning av överträdelserna

Som närmare framgår av detta beslut har Exceed brustit i sin omsorg mot företagets kunder på många områden. Enligt Finansinspektionens mening rör det sig om systematiska överträdelser. De överträdelser som konstaterats är hänförliga både till den verksamhet som företaget bedrivit direkt och den verksamhet som företaget bedrivit genom anknutna ombud, och för vilken företaget haft ett lika stort ansvar. Det får anses klart anmärkningsvärt att Exceed uppvisar dessa brister i sin omsorg trots att Exceed varnats för allvarliga brister i sin hantering av kundmedel, brister som Exceed fortfarande inte kommit helt till rätta med.

Det finns vidare påtagliga brister i den interna styrningen och kontrollen i Exceed. Som anförts har utredningen påvisat ett stort antal brister i olika delar av företagets verksamhet. Styrelsen har trots det inte efterfrågat information eller kontroller för att säkerställa att reglerna efterlevs och har inte heller vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att avhjälpa bristerna. Finansinspektionens granskning visar att brist på övervakning och relevanta kontroller genomsyrar hela verksamheten.

Ytterst graverande är också att företaget under undersökningen har försvårat Finansinspektionens tillsyn.

Såväl arten som mängden överträdelser gör att de inte kan anses som ringa eller ursäktliga. Finansinspektionen anser inte att den omständigheten att Exceed har angett att företaget planerar att vidta åtgärder för att komma till rätta med bristerna kan medföra att myndigheten ska avstå från att ingripa mot företaget. Inte heller har någon annan myndighet eller något annat organ vidtagit tillräckliga åtgärder mot Exceed på grund av överträdelserna.

Sammanfattningsvis anser Finansinspektionen alltså att de konstaterade överträdelserna har varit sådana att det finns skäl att ingripa mot Exceed.

4.4 Val av ingripande

Vid valet av ingripande ska Finansinspektionen bland annat ta hänsyn till hur allvarliga överträdelserna har varit och hur länge de har pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsernas art, deras konkreta och potentiella effekter på det finansiella systemet, skador som har uppstått och graden av ansvar.

Överträdelsernas art

Exceed distribuerar produkter som är komplexa och riskfyllda med höga avgifter. Detta ställer särskilt höga krav på rådgivningen. Det är av stor vikt att kunden förstår såväl produktens egenskaper som dess kostnadsstruktur. Vid sådana förhållanden finns det skäl att se synnerligen allvarligt på att Exceed i så stor omfattning har brutit mot reglerna om lämplighetsbedömningar, lämplighetsförklaringar och information till kunder. Exceed har således på ett tydligt sätt åsidosatt omsorgen om sina kunder och inte följt sådana centrala kundskyddsregler som ankommer på företaget att leva upp till, i synnerhet som Exceed i vissa fall närmast vilselett kunderna om vilka avgifter som kunderna har haft att betala för produkter de köpt.

Utöver ovanstående överträdelser har företaget även haft brister i sin produktstyrning och i sin hantering av tredjepartsersättningar. Isolerade är dessa brister inte allvarliga i den mening som avses i LV. Utifrån att även dessa brister måste ses i ljuset av vad som i övrigt framkommit finns det dock inte skäl att bortse från dem vid valet av sanktion.

Exceed brister i sin regelefterlevnad även på andra områden. Här finns till en början skäl att framhålla att de brister som Finansinspektionen har konstaterat i företagets interna styrning och kontroll är av sådan art att det finns skäl att se allvarligt på dem. Reglerna rörande intern styrning och kontroll är centrala bestämmelser för värdepappersinstitut. Utredningen har påvisat ett stort antal brister i olika delar av företagets verksamhet. Styrelsen har inte efterfrågat information eller kontroller för att säkerställa att reglerna efterlevs. Styrelsen har heller inte vidtagit ändamålsenliga åtgärder för att avhjälpa bristerna. Det har även framkommit att funktionen för regelefterlevnad och funktionen för riskkontroll har gjort ytterst lite för att kontrollera om de krav som ställs på investeringsrådgivningen är uppfyllda. Nu angivna brister på övervakning och relevanta kontroller genomsyrar hela verksamheten. Finansinspektionen bedömer således att bristerna i den interna styrningen och kontrollen är att betrakta som allvarliga.

På motsvarande sätt finns det skäl att se ytterst allvarligt på att Exceed har undanhållit information från Finansinspektionen. Det är en förutsättning för Finansinspektionens tillsynsarbete att företag under tillsyn samarbetar och lämnar begärd och korrekt information till myndigheten. Det får aldrig förekomma att ett företag under tillsyn undanhåller information för Finansinspektionen. Varje sådant försök från ett företag som står under tillsyn undergräver förtroendet för att det berörda företaget verkligen vill följa det omfattande regelverk vars efterlevnad är en förutsättning för att få driva den tillståndspliktiga verksamheten.

Överträdelserna har pågått under en beaktansvärd tid

Merparten av överträdelserna har pågått under hela undersökningsperioden, det vill säga nästan ett och ett halvt år. Det rör sig alltså inte om några tillfälliga eller annars kortvariga brister.

Överträdelserna har haft potentiella effekter på det finansiella systemet

Överträdelserna har i detta fall inte lett till några konkreta effekter på det finansiella systemet men däremot potentiella effekter. Såväl åsidosättandet av kundskyddsreglerna som den bristande styrningen av företaget riskerar att ha en direkt negativ påverkan på kund- och konsumentskyddet. Brister i dessa avseenden kan i längden påverka konsumenters och andra investerares förtroende för det finansiella systemet.

Exceed har en hög grad av ansvar

I fråga om ”graden av ansvar” uttalas i förarbetena att det innebär en möjlighet för Finansinspektionen att i lindrande riktning beakta om en överträdelse beror på ett beteende som av särskilda omständigheter är att betrakta som mindre klandervärdt än annars (prop. 2013/14:228 s. 240). Några sådana omständigheter finns inte i detta fall.

Tvärtom finns det omständigheter som talar för att Exceeds beteende är mer klandervärt. Finansinspektionen beslutade i november 2017 att ge företaget en varning förenad med sanktionsavgift på 3,5 miljoner kronor. Grunden för beslutet var att företaget hade allvarliga brister i företagets hantering av kunders medel. Finansinspektionen bedömde att bristerna ytterst berodde på att styrelsen inte hade uppfyllt sina skyldigheter. Med beaktande av vad företaget anförde om vilka åtgärder som företaget vidtagit efter överträdelserna ansåg dock Finansinspektionen att det var tillräckligt att ingripandet skulle stanna vid en varning med sanktionsavgift. Trots sanktionen 2017 kan Finansinspektionen nu konstatera att styrelsen fortsatt brister i uppfyllandet av sina skyldigheter och att Exceed alljämt har brister i sin hantering av kunders medel. Det innebär att Exceed har en hög grad av ansvar, vilket är klart försvårande.

Exceeds tillstånd bör återkallas

Eftersom Finansinspektionen bedömer vissa av överträdelserna som allvarliga har myndigheten att överväga att återkalla Exceeds tillstånd.

Att återkalla ett tillstånd är ett kraftigt ingripande och ett sådant ingripande får inte ske utan starka skäl. Enligt förarbetena bör varning kunna tillgripas när förutsättningar för återkallelse i och för sig finns men då varning i det särskilda fallet framstår som en tillräcklig åtgärd.

I förmildrande riktning ska Finansinspektionen, enligt 25 kap. 2 a § LV beakta om ett företag i väsentlig mån har underlättat Finansinspektionens utredning genom ett aktivt samarbete och snabbt har upphört med överträdelserna sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen. Som framgår av utredningen har Exceed inte till Finansinspektionen lämnat alla handlingar som myndigheten har begärt under undersökningen. Exceed har snarare medvetet undanhållit sådan information som pekat på brister i företagets verksamhet. Finansinspektionen bedömer därför att Exceed genom sitt agerande långt ifrån har underlättat undersökningen. Exceed har inte heller snabbt upphört med överträdelserna sedan de påtalats av Finansinspektionen. Det finns därför inte några förmildrande omständigheter enligt 25 kap. 2 a § LV som ska beaktas vid valet av sanktion. Det har inte heller i övrigt framkommit några förmildrande omständigheter som ska beaktas.

Ytterligare omständigheter som kan göra att en varning framstår som en tillräcklig åtgärd anges i förarbetena vara att företaget påbörjat förändringar i sina interna rutiner eller har vidtagit andra åtgärder som medför att det inte kan befaras att företaget kommer att upprepa överträdelserna (prop. 2006/07:115 s. 499 ff.).

Exceed anger i sitt svar den 24 mars 2020 att företaget avser att vidta en rad åtgärder i syfte att komma till rätta med de konstaterade bristerna. Något annat agerande kan dock rimligen inte förväntas av företaget i den uppkomna situationen. Det rör sig om systematiska brister i flera delar av företagets verksamhet. Flera av överträdelserna är, som framgått, att betrakta som

allvarliga. En av de konstaterade bristerna hänför sig dessutom till ett område där Finansinspektionen tidigare beslutat om varning och sanktionsavgift. Mot bakgrund av detta och att Finansinspektionen så sent som 2017 ingrep mot företaget finns det inte skäl att tro att företaget har förmåga att komma till rätta med de brister som uppmärksammats.

Finansinspektionens sammantagna bedömning är att det inte finns något utrymme att låta Exceed fortsätta att bedriva sin verksamhet genom att återigen besluta om en varning. Mot bakgrund härav och för att upprätthålla allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden är det enda beslut som kan komma i fråga en återkallelse av företagets tillstånd.

Den undersökning som Finansinspektionen genomfört har i allt väsentligt tagit sikte på Exceeds tillstånd att bedriva verksamhet som värdepappersbolag enligt LV, även om en del i undersökningen även framkommit regelöverträdelser som är kopplade till företagets tillstånd att bedriva försäkringsdistribution. Alldeles oavsett är bristerna av sådan art och omfattning att det inte finns förutsättningar för Exceed att över huvud taget driva någon form av tillståndspliktig finansiell verksamhet. Det innebär att även Exceeds tillstånd att driva försäkringsdistribution och att registreras som förvaltare av fondandelar ska återkallas.

Eftersom Exceeds nuvarande och presumtiva kunder kan drabbas negativt om verksamheten tillåts fortsätta, ska beslutet gälla omedelbart.

4.5 Avveckling efter återkallelse av tillstånd

Att Exceeds tillstånd återkallas innebär att företaget inte längre får driva vare sig värdepappersrörelse, försäkringsdistribution eller registreras som förvaltare av fondandelar. Verksamheten måste därför avvecklas. Det är viktigt att avvecklingen sker på ett ordnat sätt som mildrar effekterna för företagets kunder.

I bilaga 1 anges hur avvecklingen av rörelsen ska ske.

FINANSINSPEKTIONEN

Sven-Erik Österberg
Styrelseordförande

Karin Kjellberg
Senior jurist

Beslut i detta ärende har fattats av Finansinspektionens styrelse (Sven-Erik Österberg, ordförande, Maria Bredberg Pettersson, Charlotte Zachari, Peter Englund, Astri Muren, Stefan Nyström, Mats Walberg och Erik Thedéen, generaldirektör) efter föredragning av den seniora juristen Karin Kjellberg. I den slutliga handläggningen av ärendet har även chefsjuristen Eric Leijonram, tillförordnade avdelningschefen Tobias Björklund och den seniora finansinspektören Karin Grefberg deltagit.

Bilagor:

- Bilaga 1 Avvecklingsplan
- Bilaga 2 Hur man överklagar
- Bilaga 3 Regelverksbilaga

Kopia: Exceed Capital Sverige AB:s verkställande direktör

DELGIVNINGSKVITTO

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

FI Dnr 19-10203
Delgivning nr 1

Återkallelse av tillstånd

Handling:

Beslut avseende återkallelse av tillstånd för Exceed Capital Sverige AB
meddelat den **2 juni 2020**

Jag har denna dag tagit del av handlingen.

.....
DATUM

.....
NAMNTECKNING

.....
NAMNFÖRTYDLIGANDE

.....
EV. NY ADRESS

.....

.....

.....

Detta kvitto ska sändas tillbaka till Finansinspektionen **omgående**. Om kvittot inte skickas tillbaka kan delgivning ske på annat sätt, t.ex. genom stämmingsman.

Om du använder det bifogade kuvertet är återsändandet gratis.

Glöm inte att **ange datum** för mottagandet.

Bilaga 1

Förutsättningar för avveckling

1. Exceeds rörelse ska avvecklas så snart detta är möjligt, och vara slutförd senast **den 2 september 2020**. Exceed får dock fram till den 2 september 2020 fortsätta att driva sådan verksamhet som behövs för att avveckling ska kunna ske under ordnade former och utan att kundernas intressen äventyras. Exceed ska senast **den 16 juni 2020** inkomma med en redogörelse för hur avvecklingen kommer att hanteras.

2. Exceed får under avvecklingen inte avhända sig eller pantsätta tillgångar på annat sätt än på affärsmässiga grunder.

3. Exceeds avveckling ska ske i samråd med Finansinspektionen.

4. Exceed ska omgående informera sina kunder och andra motparter om avvecklingen och dess följder för dem.

Den precisering som Exceed ska lämna in till Finansinspektionen senast **den 16 juni 2020** ska innehålla följande:

i) En redogörelse för företagets ekonomiska förutsättningar för att återbetala återbetalningspliktiga medel.

ii) En prognos för när samtliga återbetalningspliktiga medel kan vara återbetalda.

iii) En redogörelse över samtliga positioner i eget lager (det finansiella instrumentets namn, antal, kurs och marknadsvärde) samt en prognos för när och på vilket sätt den tillståndspliktiga handeln ska avvecklas.

iv) En förteckning över samtliga kunder som har depå hos företaget samt en plan för hur dessa depåer ska flyttas över till annat institut.

v) En redogörelse för hantering av fonden Exceed Select.

Bilaga 2

Hur man överklagar

Om ni anser att beslutet är felaktigt kan ni överklaga det genom att skriva till förvaltningsrätten. Ställ överklagandet till Förvaltningsrätten i Stockholm, men skicka det till Finansinspektionen, Box 7821, 103 97 Stockholm, eller till finansinspektionen@fi.se.

Ange följande i överklagandet:

- Namn, personnummer eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer
- Vilket beslut ni överklagar och ärendets nummer
- Vilken ändring ni vill ha och varför ni anser att beslutet ska ändras.

Om ni anlitar ett ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress och telefonnummer anges.

Överklagandet ska ha kommit in till Finansinspektionen inom tre veckor från den dag ni fått del av beslutet.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid kommer Finansinspektionen att pröva om beslutet ska ändras och sedan skicka överklagandet, handlingarna i det överklagade ärendet och eventuellt nytt beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm.

Bilaga 3

Tillämpliga bestämmelser

Anknutna ombud

Av 6 kap. 6 § LV framgår att ett värdepappersinstitut fortlöpande ska se till att anknutna ombud som det har anmält för registrering enligt 6 kap. 1 § uppfyller

1. kraven på kunskaper, kvalifikationer och lämplighet enligt 6 kap. 1 § första stycket, och
2. det som enligt 8 kap. 15 § och 9 kap. 1 och 10-29 §§ gäller för värdepappersinstitut.

Av artikel 29.2 första stycket i Mifid 2 framgår att medlemsstaterna ska kräva att värdepappersföretag som beslutar att utse anknutna ombud förblir fullt och villkorslöst ansvariga för varje handling eller underlåtenhet från det anknutna ombudets sida när detta handlar på värdepappersföretagets vägnar. Av tredje stycket i samma artikel framgår att medlemsstaterna ska kräva att värdepappersföretagen övervakar sina anknutna ombuds verksamhet så att det säkerställs att värdepappersföretagen fortfarande följer detta direktiv när de är verksamma genom anknutna ombud.

Skydd av finansiella instrument och medel som tillhör kund

Av 9 kap. 41 § LV framgår att ett värdepappersinstitut som innehar en kunds medel ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda kundens rättigheter, och hålla medlen avskilda från institutets tillgångar, om det inte har tillstånd att ta emot medel på konto enligt 2 kap. 2 § första stycket 8 eller är ett kreditinstitut. Ett värdepappersbolag och ett utländskt företag som tar emot medel med redovisningsskyldighet enligt 2 kap. 2 § första stycket 1 ska omedelbart avskilja medlen från de egna tillgångarna.

Av 6 kap. 2 § Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2017:2) om värdepappersrörelse (värdepappersföreskrifterna) framgår bland annat att ett värdepappersinstitut ska, för att skydda en kunds rättigheter när det gäller kundens finansiella instrument och medel upprätta en sådan registrering och redovisning som är nödvändig för att omedelbart kunna skilja tillgångar som institutet innehar för en kunds räkning från dels de tillgångar som det innehar för andra kunders räkning, dels sina egna tillgångar.

Omsorgsplikt

Av 9 kap. 1 § LV framgår att ett värdepappersinstitut ska tillvarata sina kunders intressen när det tillhandahåller investeringstjänster eller sidotjänster till dessa samt handla hederligt, rättvist och professionellt. Ett värdepappersinstitut ska även i övrigt handla på ett sätt så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls.

Information till kunder

Av 9 kap. 14 § st. 1-3 LV framgår att ett värdepappersinstitut ska förse sina kunder med lämplig och lättbegriplig information enligt 15-17 §§ i god tid innan institutet tillhandahåller en investeringstjänst eller sidotjänst.

Informationen ska ge kunderna rimliga möjligheter att förstå arten av de investeringstjänster och finansiella instrument som institutet erbjuder och vilka risker som är förknippade med dem. Informationen får lämnas i standardiserad form. All information som ett värdepappersinstitut lämnar till sina kunder ska vara rättvisande och tydlig och får inte vara vilseledande.

Marknadsföringsmaterial ska lätt kunna identifieras som sådant.

Av 9 kap. 15 § LV framgår att ett värdepappersinstitut ska förse kunder med information om (1) institutet och dess tjänster, (2) finansiella instrument och föreslagna placeringsstrategier, inbegripet vägledning om och varningar för de risker som är förknippade med investeringar i instrumenten eller placeringsstrategierna samt om instrumentet i fråga, med beaktande av den målgrupp som har fastställts för instrumentet, är avsett för professionella eller icke-professionella kunder, (3) utförandeplatser, och (4) alla kostnader och avgifter förknippade med investeringstjänster och sidotjänster, inbegripet kostnaderna för rådgivning och kostnaderna för de finansiella instrument som rekommenderas eller marknadsförs till kunden samt hur kunden får betala kostnader och avgifter, inbegripet eventuella betalningar till institutet från en tredjepart. Informationen om kostnader och avgifter, inbegripet kostnader och avgifter för investeringstjänsten och det finansiella instrumentet, som inte beror på underliggande marknadsrisk, ska räknas samman så att kunden kan förstå den totala kostnaden liksom den kumulativa effekten på investeringens avkastning. Om kunden begär det, ska en uppdelning per post ges. Informationen ska, i förekommande fall, ges till kunden regelbundet, åtminstone årligen, under investeringens varaktighet.

Produktstyrning

Av 8 kap. 8 e § 1 c LV framgår bland annat att styrelsen i ett värdepappersinstitut ska fastställa och övervaka en policy avseende tjänster, verksamhet och produkter som institutet erbjuder eller tillhandahåller i enlighet med institutets risktolerans och egenskaperna och behoven hos institutets kunder.

Av 9 kap. 12 § LV framgår att ett värdepappersinstitut som distribuerar finansiella instrument ska vara väl insatt i de finansiella instrument som institutet erbjuder eller rekommenderar. Institutet ska bedöma hur instrumenten svarar mot behoven hos de kunder till vilka institutet tillhandahåller investeringstjänster med beaktande av den fastställda målgruppen enligt 8 kap. 13 § LV. Institutet ska säkerställa att de finansiella instrumenten erbjuds eller rekommenderas endast när detta ligger i kundens intresse.

Av 5 kap. 25 § värdepappersföreskrifterna framgår att ett värdepappersinstitut ska se till att de rapporter som funktionen för regelefterlevnad lämnar till styrelsen innehåller information om de finansiella instrument institutet

distribuerar samt distributionsstrategin för dessa. Rapporterna ska även innehålla information om vilka kundgrupper de finansiella instrumenten distribueras till.

Av punkt 33 i Esmas riktlinjer för produktstyrningskraven enligt Mifid 2 framgår att distributörens skyldighet att fastställa den faktiska målgruppen och säkerställa att en produkt distribueras i enlighet med den faktiska målgruppen inte ersätts av en lämplighets- eller passandebedömning utan måste genomföras utöver och före en sådan bedömning. Fastställandet av målgruppen och distributionsstrategin för en given produkt bör säkerställa att produkten hamnar hos den typ av kunder för vars behov, egenskaper och mål produkten har utformats, istället för en annan grupp av kunder som produkten eventuellt inte är förenlig med.

Av punkt 34 i Esmas riktlinjer för produktstyrningskraven enligt Mifid 2 framgår att distributörer bör använda samma lista med kategorier som används av producenter (se punkt 18) som grund för fastställande av målgruppen för sina produkter. Enligt punkt 18 c ska företag beakta kundens ekonomiska situation med fokus på förmåga att bära förluster. Företaget bör specificera den förlustprocent som slutkunden bör kunna och vara villig att ha råd med (till exempel från minimala förluster till total förlust) och om det finns några ytterligare betalningsskyldigheter som kan överstiga den summa som investerats (till exempel en begäran om tilläggsäkerheter). Detta kan även formuleras som en maximal andel av tillgångarna som bör investeras.

Av punkt 70 i Esmas riktlinjer för produktstyrningskraven i Mifid 2 anges att försäljning utanför fastställda målgrupper bör rättfärdigas av enskilda fakta i ärendet och att anledningen till avvikelserna ska vara tydligt dokumenterad och inkluderas i lämplighetsrapporten, när en sådan tillhandahålls.

Ersättningar till eller från tredje part

Värdepappersrörelse

Av 9 kap. 21 § LV framgår att ett värdepappersinstitut som tillhandahåller en investeringstjänst eller sidotjänst till en kund får betala eller ta emot en ersättning eller tillhandahålla eller ta emot en förmån till eller från någon annan än kunden bara om ersättningen eller förmånen

- a) är utformad för att höja kvaliteten på tjänsten till kunden, och
- b) inte försämrar institutets förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens intressen, och kunden, innan tjänsten tillhandahålls, på ett heltäckande, korrekt och begripligt sätt har informerats om ersättningens eller förmånens förekomst, art och belopp eller, om beloppet inte kan fastställas, om metoden för beräkning av beloppet samt, i förekommande fall, om hur ersättningen eller förmånen överförs till kunden. Första stycket gäller inte ersättningar eller förmåner som är nödvändiga för att tillhandahålla tjänsten och som är av sådan art att de inte kan anses stå i strid med värdepappersinstitutets skyldighet att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens intressen.

Av 7 kap. 2 § värdepappersföreskrifterna framgår att ett värdepappersinstitut som i samband med att det tillhandahåller investeringstjänster eller sidotjänster till en kund, tillhandahåller eller tar emot ersättning, eller tillhandahåller eller tar emot förmåner till eller från någon annan än kunden, ska kunna visa att alla ersättningar eller förmåner som tillhandahålls eller tas emot av institutet är utformade för att höja kvaliteten på investeringstjänsten eller sidotjänsten till kunden genom att:

1. föra en intern förteckning över alla ersättningar och förmåner som institutet tillhandahåller eller tar emot av en tredje part i samband med tjänsterna, och
2. dokumentera hur de ersättningar och förmåner som institutet tillhandahåller eller tar emot, höjer kvaliteten på de tjänster som tillhandahålls kunden.

Institutet ska även dokumentera de åtgärder som det vidtar för att se till att dess förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse inte försämras.

Av 7 kap. 3 § värdepappersföreskrifterna framgår att en ersättning eller en förmån ska anses vara utformad för att höja kvaliteten på en tjänst om följande villkor är uppfyllda:

1. ersättningen eller förmånen är motiverad genom tillhandahållandet av en motprestation i form av en extra tjänst eller en tjänst på högre nivå till en kund, som står i proportion till storleken på den mottagna ersättningen,
2. ersättningen eller förmånen ger en påtaglig fördel för kunden,
3. ersättningen eller förmånen är motiverad genom tillhandahållandet av en löpande förmån till kunden i samband med en löpande ersättning eller förmån.

En ersättning eller en förmån ska inte anses vara godtagbar om tillhandahållandet av den tjänst till kunden som ersättningen eller förmånen avser påverkas eller snedvrids på grund av ersättningen eller förmånen.

Försäkringsdistribution

Av 6 kap. 8 § lag (2018:1219) om försäkringsdistribution (LFD) framgår att en försäkringsdistributör i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sidotjänster får erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden bara om

1. ersättningen inte har någon negativ inverkan på distributionstjänsten eller försäkringsprodukten, och
2. den inte försämrar försäkringsdistributörens förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse.

Av 6 kap. 9 § LFD får en försäkringsdistributör i samband med distribution av försäkringsbaserade investeringsprodukter eller sidotjänster inte erbjuda eller ta emot ersättning från någon annan än kunden om ersättningen

1. till väsentlig del avser tjänster som ännu inte utförts,
2. till sin storlek baseras på premiebetalningar som ännu inte betalats, eller
3. är av sådan storlek att den står i uppenbart missförhållande till de tjänster som utförs.

Av artikel 8 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/2359 av den 21 september 2017 framgår att incitament eller incitamentprogram ska anses ha en negativ inverkan på kvaliteten på den aktuella tjänsten till kunden om det är av en sådan art och omfattning att det uppmuntrar till att försäkringsdistributionsverksamhet bedrivs på ett sätt som inte stämmer överens med skyldigheten att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse. För att bedöma om ett incitament eller ett incitamentprogram har en negativ inverkan på kvaliteten på den aktuella tjänsten till kunden ska försäkringsförmedlare och försäkringsföretag göra en helhetsbedömning med beaktande av samtliga relevanta faktorer som kan öka eller minska risken för negativ inverkan på kvaliteten på den aktuella tjänsten till kunden, och eventuella organisatoriska åtgärder som vidtagits av den försäkringsförmedlare eller det försäkringsföretag som bedriver distributionsverksamheten, för att förebygga risken för negativ inverkan. De ska särskilt beakta följande kriterier: a) Huruvida incitamentet eller incitamentprogrammet skulle kunna uppmuntra försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget till att erbjuda eller rekommendera en viss försäkringsprodukt eller en viss tjänst till kunden trots att försäkringsförmedlaren eller försäkringsföretaget skulle kunna erbjuda en annan försäkringsprodukt eller försäkringstjänst som bättre motsvarar kundens behov, b) Huruvida incitamentet eller incitamentprogrammet uteslutande eller till övervägande del grundar sig på kvantitativa affärsmässiga kriterier eller om det tar hänsyn till lämpliga kvalitativa kriterier, som beaktar efterlevnad av tillämplig lagstiftning, kvaliteten på de tjänster som tillhandahålls och kundnöjdheten, c) Värdet på det incitament som betalas ut eller tas emot i förhållande till värdet på produkten och de tjänster som tillhandahålls, d) Huruvida incitamentet helt eller huvudsakligen betalas ut när försäkringsavtalet ingås eller om det sträcker sig över hela avtalstiden, e) Förekomst av en lämplig mekanism för att kräva tillbaka incitamentet om produkten löper ut eller återköps på ett tidigt stadium eller i det fall kundens intressen har skadats, f) Förekomst av någon form av rörligt eller resultatbaserat tröskelvärde eller någon annan typ av värdestegringsmekanism som aktiveras genom att en viss försäljningsvolym eller ett visst försäljningsvärde uppnås.

Lämplighetsbedömning och lämplighetsförklaring

Av bestämmelsen i 9 kap. 23 § LV framgår att ett värdepappersinstitut, när det tillhandahåller investeringsrådgivning eller portföljförvaltning, ska hämta in nödvändiga uppgifter från kunden om dennes kunskaper och erfarenheter av den specifika tjänsten eller produkten samt om dennes ekonomiska situation och mål med investeringen, så att institutet kan rekommendera kunden de investeringstjänster och finansiella instrument som är lämpliga för denne. Uppgifterna om kundens ekonomiska situation och investeringsmål ska ge tillräckligt underlag för att värdepappersinstitutet ska kunna bedöma och särskilt beakta kundens risktolerans och möjlighet att klara av förluster.

Av 9 kap. 28 § LV framgår att ett värdepappersinstitut som tillhandahåller investeringsrådgivning på ett varaktigt medium ska lämna en icke-professionell kund en tillfredsställande dokumentation som detaljerat anger vilket råd

kunden har fått och hur rådet motsvarar kundens önskemål, mål med investeringen och andra egenskaper (lämplighetsförklaring). Dokumentationen ska lämnas innan en transaktion utförs, om inte villkoren i andra stycket är uppfyllda.

Av artikel 54.12 första stycket i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 (förordning 2017/565) framgår att ett värdepappersföretag som tillhandahåller investeringsrådgivning till en icke-professionell kund ska lämna en rapport till kunden som innehåller en sammanfattning av rådgivningen och förklarar på vilket sätt rekommendationen är lämplig för den icke-professionella kunden, däribland hur den motsvarar kundens mål och personliga omständigheter, med hänvisning till den erforderliga investeringshorisonten, kundens kunskaper och erfarenhet och kundens riskbenägenhet och förmåga att bära förluster. Av artikel 54.12 andra stycket framgår att värdepappersföretagen ska ta med information i lämplighetsrapporterna om huruvida de tjänster eller instrument som rekommenderas kan förväntas kräva att den icke-professionella kunden söker regelbunden översyn av arrangemangen, och även uppmärksamma kunden på detta.

Av punkt 18 i Esmas riktlinjer om vissa aspekter av lämplighetskraven i Mifid 2 framgår att företagen bör avhålla sig från att påstå, eller ge sken av, att det är kunden som avgör huruvida en investering är lämplig, eller att det är kunden som fastställer vilket finansiellt instrument som passar kundens riskprofil. Företagen bör till exempel undvika att antyda för kunden att ett visst finansiellt instrument är det som kunden valt som lämpligt, eller att kräva att kunden ska bekräfta att ett instrument eller en tjänst är lämplig.

Intern styrning och kontroll

Av 8 kap. 4 § LV framgår att ett värdepappersbolag ska identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Bolaget ska se till att det har en tillfredsställande intern kontroll.

Av 8 kap. 7 § LV framgår att styrelsen i ett värdepappersbolag ansvarar för att kraven i 3–5 §§ uppfylls.

Av 8 kap. 8 e § 2 d LV framgår att styrelsen i ett värdepappersinstitut ska övervaka och regelbundet vidta lämpliga åtgärder för att rätta till eventuella brister.

Av 3 kap. 7 § värdepappersföreskrifterna framgår att en funktion för riskhantering enligt artikel 22 i den delegerade förordningen till Mifid 2, ska (1) se till att alla betydande risker identifieras, mäts och blir korrekt rapporterade, och (2) aktivt delta i utarbetandet av värdepappersinstitutets riskstrategi och i alla betydande riskhanteringsbeslut samt kunna lämna fullständiga synpunkter på alla slags risker som gäller för institutet.

Av 3 kap. 8 § värdepappersföreskrifterna framgår att ett värdepappersinstitut ska se till att dess funktion för riskhantering har tillräcklig auktoritet och ställning samt tillräckliga resurser.

Av artikel 22.1 i förordning 2017/565 framgår att värdepappersföretag ska införa, tillämpa och upprätthålla lämpliga riktlinjer och förfaranden som är utformade för att upptäcka alla risker för att företaget underlåter att uppfylla sina skyldigheter enligt direktiv 2014/65/EU, samt risker i samband med detta, och inrätta lämpliga åtgärder och förfaranden för att minimera dessa risker och ge de behöriga myndigheterna möjlighet att effektivt utöva sina befogenheter enligt det direktivet. Värdepappersföretag ska beakta affärsverksamhetens art, omfattning och komplexitet, samt art och omfattning på investeringstjänster som utförs och den investeringsverksamhet som bedrivs under verksamhetens gång.

Försvårande av tillsyn

Av 8 kap. 22 § LV framgår att ett värdepappersinstitut får uppdra åt någon annan att utföra ett visst arbete och vissa funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten, om institutet svarar för att

(1) verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och (2) uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på institutets internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att institutet följer de regler som gäller för verksamheten. Om ett uppdragsavtal enligt första stycket innebär en väsentlig förändring av förutsättningarna för värdepappersinstitutets tillstånd att driva värdepappersrörelse, skall institutet anmäla detta till Finansinspektionen och samtidigt lämna en redogörelse för uppdragets omfattning.

Av 23 kap. 2 § första och tredje stycket LV framgår bl.a. att värdepappersinstitut ska lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Företagen ska, utöver det som anges i första och andra styckena, lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär.

Av 6 kap. 23 § värdepappersföreskrifterna framgår att ett värdepappersinstitut ska säkerställa att dess externa revisorer åtminstone en gång per år kontrollerar att institutets åtgärder och rutiner enligt 9 kap. 40, 41 och 43 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och 1–22 §§ är lämpliga. Om institutet saknar sådana lämpliga åtgärder och rutiner, ska de externa revisorerna rapportera detta till Finansinspektionen.